

**SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

İLK VE ORTAÖĞRETİMDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN YETERLİĞİ

Ali ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Bora ÖZEN**

Sivas - 2018

İLK VE ORTAÖĞRETİMDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN YETERLİĞİ

Ali ŞAHİN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim
Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Bora ÖZEN

Sivas - 2018

KABUL VE ONAY

Ali ŞAHİN'in hazırlamıŐ olduğu "İlk ve Ortaöğretimde Görsel Sanatlar Dersinin Yeterliği" baŐlıklı bu alıŐma, [Savunma Sınavı Tarihi] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İŞ Eğitimi Bilim Dalı"nda Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı, (BaŐkan)

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı, (DanıŐman)

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı, (Varsa İkinci DanıŐman)

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. ../.../

İ m z a

Unvanı, Adı ve Soyadı

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../2018

Ali ŞAHİN

ÖZET

ŞAHİN, Ali, İlk ve Ortaöğretimde Görsel Sanatlar Dersinin Yeterliği, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2018

Görsel sanatlar eğitimi, resim, heykel, grafik sanatlar, moda tasarımı, mimarlık, grafik tasarımı gibi bölümlerle eğitim sistemimiz içerisinde bütün aşamalarında bulunmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi ile bireylerin materyal üzerinden düşünme ve bu düşünceler ile yeni çıkarımlar yapma becerisi kazandırılmaktadır. Birey kendi kendine yeterli hale gelerek, diğer derslere daha hazır olmakta, iç dünyası zenginleşmekte, yaratıcılığı ön plana çıkmaktadır. Kendi kendine karar vererek, karşılaştığı konularda yeni çıkarımlar yapabilmektedir. Öğrencinin görsel zekası gelişmekte, öğrenci gördüğünü yorumlayabilir hale gelmektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Görsel Sanatlar Eğitim Programında belirlenmiş olan amaç ve misyonun gerçekleştirilmesi konusunda okullarda verilen görsel sanat eğitiminin öğretmenler ve öğrenciler açısından yeterli olduğu tespit edilirken, görsel sanatlar eğitim programında bulunan öğrenci kazanımları için yeterli zaman ve dersin işlenmesi için araç gereç ve tesis yetersizliği olduğu belirlenmiştir. Mevcut eğitim programında Görsel Sanatlar dersi için ayrılan zaman, öğrenciye verilmek istenen kazanımların etkin bir şekilde verilmesinin önündeki engeldir. Mevcut ders saatinin arttırılması, görsel sanatlar dersinin işlenmesine yardımcı olacak araç gereç ve tesislerin sağlanması görsel sanatlar eğitiminin yeterlik seviyesini arttıracaktır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Görsel Sanatlar, Eğitim, Eğitimde Yeterlik

ABSTRACT

ŞAHİN, Ali, Adequacy of Visual Arts Lessons in Primary and Secondary Education, Master's Thesis, Sivas, 2018

Visual arts training, painting, sculpture, graphic arts, fashion design, architecture, graphic design, such as with all stages in the education system. Individuals with training in Visual Arts material with these thoughts through thinking and the ability to make inferences are recycled. By becoming self-sufficient individuals, other classes are getting bigger again, creativity, inner world ready. Make up your own mind on issues faced by giving new inferences can be made. Developing student's Visual intelligence, becoming the student can interpret what he saw.

According to the findings of the research Visual arts education program, its mission and the purpose given the Visual arts education in schools in realization of teachers and students is found to be sufficient in terms of Visual arts education program, the student gains enough time, and you'll have the tools and facilities for processing was determined to lack. For the course of Visual arts education program available in the allotted time, the student will be given the desired gains barriers effectively. Increase the available lessons, Visual Arts lesson will help tools and also to the provision of Visual arts education will increase the level of the qualification.

Key Words: Art, Visual Arts, Education, Educational Qualification

ÖNSÖZ

Tüm yaşamım boyunca benden özverili desteklerini gördüğüm aileme, hayatıma dâhil olmasından ve çalışmam sırasındaki desteğinden dolayı nişanlıma ve özellikle tez çalışmam sırasında yapıcı destekleri ile çalışmamı yönlendiren Hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bora ÖZEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZÜ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	2
1.4. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	2
1.6. Sayıltı	2
1.7. Sınırlılıklar	3
1.7. Araştırmanın Kavram Tanımları	3
1.7.1. Sanat ve Sanatçı.....	3
1.7.2. Sanat Eğitimi	3
1.7.3. Görsel Sanatlar Eğitimi Programı	3
BÖLÜM II	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1. SANAT EĞİTİMİ	4
2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitiminin Çocuğun Sanatsal Gelişimine Etkileri.....	5
2.2. Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	8
2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Eğitim Sistemine Katkıları	11
2.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Okul Programlarındaki Yeri.....	13
2.4.1. Neden Sanat Eğitimi.....	15
2.4.2. Sanat Eğitiminde Öğretim Alanları	19
2.4.2.1. Sanat Yapıtı İnceleme: Eleştirel Alan.....	19
2.4.2.2. Sanat Tarihi Öğretimi: Kültürel Alan	22
2.4.2.3. Estetik Öğretimi	23
2.4.2.4. Yaratıcılık	24

2.4.3. Sanat Eğitiminde Değerlendirme	25
2.4.3.1. Değerlendirmenin Boyutları	25
2.4.3.2. Değerlendirmenin Biçimi	27
2.4.4. Müzelerde Sanat Eğitimi	30
2.5. Türk Eğitim Sisteminde Cumhuriyet Tarihinden Bu Güne Görsel Sanatlar.....	32
2.6. Görsel Sanatlar Eğitiminde Yaşanan Sorunlar.....	34
2.6.1. Sanat Eğitiminin Fiziksel Sorunları.....	34
2.6.2. Sanat Eğitiminin İlkesel Sorunları.....	35
2.6.3. Sanat Eğitiminin Yönetimsel Sorunları.....	36
3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.1. Araştırmanın Veri Toplama Aracı	38
3.2. Verilerin Analizi.....	38
3.2. Bulgular ve Yorum.....	39
3.2.1. Demografik Özellikler.....	39
3.3.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	41
3.3.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular	53
3.3.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular	67
4. SONUÇ.....	83
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	83
4.2. İkinci Alt Problemlere Yönelik Sonuçlar.....	83
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	84
KAYNAKÇA.....	86
Ek 1. Anket Formu.....	88

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1.	Güvenirlik Analizi	39
Tablo 2.	Katılımcıların Demografik özelliklerinin dağılımı.....	40
Tablo 3.	Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Öğrenci) Frekans Dağılımı	41
Tablo 4.	Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	42
Tablo 5.	Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi	43
Tablo 6.	Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	44
Tablo 7.	Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	45
Tablo 8.	Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi	47
Tablo 9.	Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	48
Tablo 10.	Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	49
Tablo 11.	Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi	51
Tablo 12.	Okuldaki Öğretmen Sayı Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	52
Tablo 13.	Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Öğretmen) Frekans Dağılımı	53
Tablo 14.	Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi	55
Tablo 15.	Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskal-Wallis Testi	56
Tablo 16.	Okuldaki Öğretmen Yaş Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi	57
Tablo 17.	Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi	58
Tablo 18.	Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi	59

Tablo 19. Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskall-Wallis Testi	60
Tablo 20. Toplam Hizmet Süresi İle Diğer Derslere Adaptasyonu Sağlamak Konusunda Sorunlar Yaşanmamaktadır İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sunucu	62
Tablo 21. Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi	62
Tablo 22. Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi	64
Tablo 23. Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskall-Wallis Testi	65
Tablo 24. Okuldaki Öğretmen Sayısı ile Diğer Derslere Adaptasyonu Sağlamak Konusunda Sorunlar Yaşanmamaktadır ve Mevcut Ders Saati sınıf ortamı yeterli değildir İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sunucu.....	67
Tablo 25. Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Ders) Frekans Dağılımı	67
Tablo 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi.....	69
Tablo 27. Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskall-Wallis Testi.....	70
Tablo 28. Okuldaki Öğretmenin Yaş Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi	71
Tablo 29. Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi.....	72
Tablo 30. Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi	73
Tablo 31. Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskall-Wallis Testi	74
Tablo 32. Toplam Hizmet Süresi İle Fark Bulunan İfadelerinin Mann-Whitney U Testi Sunucu.....	76
Tablo 33. Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi	77
Tablo 34. Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi.....	78
Tablo 35. Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskall-Wallis Testi	80
Tablo 36. Okuldaki Öğretmen Sayısı İle Sınıfta Geçen Derslere Adaptasyonu Arttırmaktadır İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sunucu	82

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırmanın amacı; ilk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersinin yeterliğini tespit etmektir. İlk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersinin, öğretmen, öğrenci ve ders programı açısından yeterliği tespit edilirken öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Görsel sanatlar eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak, programlı bir şekilde eğitim sisteminin içerisinde bulunmaktadır ve resim, heykel, grafik sanatlar, moda tasarımı, mimarlık, grafik tasarımı gibi geniş bir alanda eğitim kademelerin hepsinde kuramsal ve uygulamalı olarak eğitimine devam edilmektedir. Görsel sanatlar eğitimi ile bireye kuramlar eşliğinde düşünce ve materyal arasında bağlantı kurarak çıkarımlar yapmasının yöntemi öğretilmektedir. Bireyin sanatsal olarak gelişimini, yaratıcılığını görsel sanatların metodolojisi ile birlikte öğretmek görsel sanatların diğer disiplinlerle ilişkiler kurmasının yolları anlatılır.

Görsel sanatlar da insan gibi sürekli gelişim içerisindedir. Sanat, toplumun bir adım önünde, ona ışık tutacak niteliktedir. Görsel sanatların bu özelliğini yerine getirebilmesi için sanatı anlayan, yorumlayan nesillere ihtiyaç duyulmaktadır. Görsel sanatlar metodolojisi ile öğrenci materyal ile düşünceyi karşılaştırıp yeni bulgular elde etme yöntemleri geliştirebilmektedir. Görsel sanatlar eğitimi ile bireyde bu becerinin oluşturulması, görsel sanatlar derslerinin öğretilmesi sırasında yeterliğin sağlanması, görsel sanatlar eğitimi ile verilmek istenen öğrenciye aktarılacaktır. Bunun sağlanabilmesi görsel sanatlar eğitimi sırasında gerekli olan ders materyalleri, tesis, eğitici, ders programı gibi eğitim unsurlarının etkin bir şekilde eğitim sürecine dahil edilmesi gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Keşfederek öğrenmede amaç öğrencinin var olan doğru bilgiyi öğretmen ve ders kitabı kanalıyla kabullenerek öğrenmesi değildir. Tam tersine burada amaç, öğrenciyi keşif sürecinde aktif kılmak ve kendi öğrenmesinin sorumluluğunu almasını sağlamaktır.

Görsel sanatlar eğitimi ile bireylere verilmek istenen bilgi ve becerilerin etkin bir şekilde verilebilmesi için bu derslerin eğitim programlarında belirlenmiş amaçlar ve vizyonlar doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçların yerine getirilmesinde, ders programlarının, öğrenciye dersi anlatan öğretmenin ve öğrencinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme neticesinde elde edilecek olan bulgular ile görsel sanatlar eğitiminin yeterliği sağlanabilecektir.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi; İlk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersinin, öğretmen, öğrenci ve ders programı açısından yeterliği öğretmen görüşlerine göre nasıldır? Olarak belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Alt Problemleri

Görsel sanatlar eğitiminin yeterliği öğrenci açısından nasıldır?

Görsel sanatlar eğitiminin yeterliği öğretmen açısından nasıldır?

Görsel sanatlar eğitiminin yeterliği ders programı açısından nasıldır?

1.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Malatya Büyükşehir Belediyesine bağlı Battalgazi ve Yeşilyurt merkez ilçelerindeki ilk ve ortaokullardaki Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleridir. Araştırmanın örneklemi ise evren içerisinden raslantısal yöntemle seçilen kırk Görsel Sanatlar Dersi öğretmenidir.

1.6. Sayıltı

İlk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersinin yeterliğinin tespiti amacıyla hazırlanan anket formunun görsel sanatların öğretmen, öğrenci ve ders açısından

değerlendirilmesinde etkin bir araç olduğu varsayılmıştır.

Seçilen örneklem grubunun evreni tam olarak yansıttığı varsayılmıştır.

Örneklem grubunun anket formundaki sorulara cevap verirken görüşlerini tam ve eksiz bir şekilde belirttikleri varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

İlk ve orta öğretimde görsel sanatlar dersinin yeterliğinin tespiti amacıyla yapılan araştırma, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Malatya Büyükşehir Belediyesine bağlı Battalgazi ve Yeşilyurt merkez ilçelerindeki ilk ve ortaokullardaki Görsel Sanatlar Dersi öğretmenleri ile sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Kavram Tanımları

1.7.1. Sanat ve Sanatçı

Yaratıcılık, buluş, hayal gücü, özgünlük, yeti ve yeteneğe dayalı şiir, roman, hikaye, müzik, tiyatro, resim, heykel, seramik gibi alanlar sanat; bunları yaratan ve uygulayanlar da sanatçı sözcükleri ile ifade edilmektedir (Özsoy, 2015: 2).

1.7.2. Sanat Eğitimi

20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kavramsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır (San, 2010: 17).

1.7.3. Görsel Sanatlar Eğitimi Programı

Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı İlköğretim Ders Programları kitabının Görsel Sanatlar Eğitimi ile ilgili programıdır (MEB, 2018).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. SANAT EĞİTİMİ

Sanat eğitimi kavramı ile okullarımızda okutulan Resim-İş dersi kastedilmektedir. Resim-İş kavramı bu konu tanımlanırken kullanılan bir kavram olmasına rağmen, aslında sanat eğitimi kavramının içerisinde tam olarak doldurmamaktadır. Sanat eğitimi Resim-İş eğitimini de içerisine alan daha kapsamlı ve geniş bir kavramdır. “Resim-iş dersi, sanat eğitimi, sanat öğretimi, estetik eğitim, temel sanat eğitimi, sanat yoluyla eğitim, sanata doğru eğitim gibi birçok anım ve kavram, ülkemizde oldukça yerleşmemiş bir durumu sergiler” (Kırıçoğlu, 2005: 1).

Daha geniş kapsamlı olan görsel sanatlar eğitimi içerisinde olan sanat eğitimi ile öğrencilere uygulamalı çalışmalar yaptırılmaktadır. Sanat eğitimi içerisinde verilen uygulama eğitimi ile öğrencilerin bir sanat eserini oluşturma, oluşturulmuş olan eser üzerinden yorumlama yapabilme, yeni bir eser ortaya koyarken kendine has bir yapı oluşturma, eleştirip yorumlayacak kültürel birikime ulaşabilme yeteneğine kavuşma yetenekleri öğretilmektedir (Batu, 2014: 115).

Sanat Eğitiminin yeni bir alan ve yeni bir tanım olmasından kaynaklanan bu karışıklığın öteki nedenleri arasında, kurumlar arası iletişim eksikliğini, tanım ve terim üretmede kurumlaşmamış olmayı; çeviri yoluyla dilimize girmiş tanım ve kavram çeşitliliğini sayılabilir. Sanat eğitimi okullarda görsel sanat eğitimi olarak bilinmekte ve Resim İş eğitimi olarak adlandırılmaktadır (Kırıçoğlu, 2005: 2). Buradaki sanat eğitimi kavramı görsel sanatlar eğitimidir. Sanat eğitiminin anlamı, diğer sanat dallarını da kapsayacak şekilde, aslında daha geniştir

Genel anlamıyla görsel sanatlar eğitimi uygulamalı sanat dallarını içerisine alan bir yapıdadır. Görsel sanatlar eğitiminin içerisine resim, heykel, moda tasarımı gibi oldukça geniş alanlar girmektedir. Görsel sanatlar eğitimi çerçevesinde verilen bu dersler önceden belirlenmiş bir plan dâhilinde olmaktadır. Planlanmış programlar eşliğinde olan ve uygulamalı olarak işlenen bu derslerin bütününe görsel sanatlar eğitimi adı verilmektedir. Görsel sanatlar eğitiminin bu şekilde planlanması ile öğrencinin hem teorik bilgiyi alması ve hem de uygulama bilgisini alması planlanmaktadır. Öğrenci bu şekilde

öğrendikleri ile gördüklerini bir araya getirerek daha etkin bir öğrenme sürecine girmiş olmaktadır (Ayaydın, 2010: 64).

Sanat eğitimi kavramına dar anlamda yaklaşıldığında bu eğitimin içerisine uygulamalı eğitimler, sanat etkinlikleri düzenleme, oluşturulmuş bir sanat eserini inceleyip yorumlayabilme, sanat eserindeki estetik yapı ve bunlara ilaveten sanat tarihi eğitiminin girdiği görülmektedir. Sanat eğitiminin kapsamı içerisine giren bu konulara ilaveten yine aynı eğitimin içerisine bu eğitimin planlanması, uygulanması ve işlenmesi sırasında kullanılacak araç gereçler de girmektedir. Sanat eğitiminde kullanılan araç gereç, örneğin kullanılan ışık yapının daha kolay anlaşılmasını, yorumlanarak yeni sentezler çıkartılmasını sağlamaktadır. Sanat eğitiminin planlanması konusuna da özel önem göstermek gerekmektedir. Çünkü sanat eğitiminin yönetsel olan kısmı bu eğitimin bütün planlama ve temin kısmını da içerisine almaktadır. Bütün bu açıdan bakıldığında sanat eğitiminin bir metodolojisinin olduğunu söylemek mümkündür. Sanat eğitiminin bu metodolojisi içerisine psikoloji, antropoloji, felsefe gibi birçok farklı disiplin de girmektedir. Sanat eğitimi sanat eserinin kavranması ve yorumlanması sırasında bu disiplinler ile ilişkiler kuracak bir metodolojiye sahiptir (Kırıçoğlu, 2005: 3).

2.1.1. Görsel Sanatlar Eğitiminin Çocuğun Sanatsal Gelişimine Etkileri

Sanat da insan gibi devamlı gelişen, yenileşen dinamik bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle sanat bir taraftan güncel ile bağıni kopartmamakta, diğeri taraftan da yeni yetişen nesil ile birlikte kendini yenileyerek yeni nesle kendini kabul ettirmektedir. Sanatın bu şekilde bir toplumsal etkiye sahip olabilmesinin ön şartlarından biri toplumun sanata olan aşinalığının artmasıdır. Toplumun kendi kültürü içerisinde bulunan sanatı iyi kavrayabilmiş olması onun bir taraftan sanata yön vermesini bir taraftan da sanattan kültürel olarak etkilenip kendi kültürel yapısını buna göre değiştirip olgunlaştırabilmesini sağlamaktadır. Sanat bilgisi ile toplumsal kültürün arasındaki bu geniş etkileşimin bütün etkinliği ile oluşabilmesi için sanat ve sanat eğitimi ile bireylerin karşılaşmaları ilkökul seviyesinde olmaktadır. İlkokullarda öğrenciye verilen sanat eğitimi ile öğrencinin düşünme, tahlil etme, tasarlama becerileri zenginleştirilmektedir. Ancak bu yolla öğrenciler sanat konusunda bilgili hale gelmekte ve tahlil edip çözümleyerek karşılaştırma yapabilmektedir. İlkokullardaki sanat eğitiminin öğrenci üzerindeki etkilerini en ideal seviyeye yükseltmek için bu seviyedeki sanat eğitiminin iyi bir şekilde

planlanmış ve uygulamaya konulmuş olması gerekmektedir (Başbuğ ve Başbuğ, 2016: 82-83).

Viktor Lowenfeld tarafından oluşturulan evre teorisinin kapsamına göre sanatsal gelişim evrelerini üçe ayırmak mümkündür. Bu evreler;

Karalama evresi, kendi içerisinde üç ayrı alt evreye ayrılan karalama evresi çocuğun 2-4 yaş arasını kapsamaktadır. Karalama evresinin alt evreleri ise;

Çocuğun karakter ve kişilik yapısına da bağlı olarak ortaya koyduğu karalamaların olduğu düzensiz evredir

1947 yılında kurduğu evre teorisine “Sanatsal Gelişim Evreleri” adını vermiştir.

İki-dört yaş arasındaki evre, Karalama Evresi’dir. Bu evre kendi içinde 3 alt evreye ayrılır:

- Düzensiz Evre: Çocuğun kol gücüne ve karakterine bağlı olarak hafif veya şiddetli, gelişigüzel çizimler yaptığı evredir.
- Kontrollü Evre: Bu dönemdeki çocuk resim yaparken, kol hareketlerini daha bilinçli yapar. Tekrarlı çizgiler kullanmaya başlar. Yuvarlak biçimler belirir (Kırısoğlu, 2005: 75).
- Adlandırma Evresi: Hayal ürünlerinin kağıda aktarıldığı evredir. Çocuk bu dönemde çizdiği imgeleri zihninde isimlendirmeye başlamıştır. Örneğin bir yuvarlak çizmiştir; biz bilmesek de o, annesini, kendisini temsil eder. Çizimlere bir “şey” yapma niyetiyle başlar ve bunun bilincindedir (Kutluer, 2015: 406).

Şema Öncesi Evre, dört - yedi yaş arasında yaşanır. Bu evredeki çocuklar, artık resmetmek istediklerinin bilincindedirler. Çizgisel ifade belli bir olgunluğa ulaşmıştır. Çizgiyle temsil edilmek istenen obje, resme bakan tarafından rahatça anlaşılır.

Yedi ile dokuz yaş arasındaki evre, Şematik Evre’dir. “Bu dönemdeki çocuk, insanları, renkleri, nesnelere ve boşluğu “kavramlaştırır.” Psikolojik gelişimine uygun bir biçimde oluşan bu kavramsallaşmayı, birtakım görsel şemalarla dışa vurur.”

Dokuz ve on bir yaş arasındaki evre, Ergenlik Öncesi Evre’dir. Ergenlik Öncesi Evre realizmin doğuşudur. Çocuk, artık “gerçeği yapma” kaygısı gütmektedir.

On bir ile on üç yaş arasındaki evre, Mantık Çağı’dır. Bu çağdaki çocuk için önemli olan, “doğruyu çizmektir.” Resimlerde “detayın” önem kazandığı, olayların

sebe-sonuç ilişkisi içinde düşünölmeye başlandığı evredir. Bu sebeple “Mantık Çağı” olarak isimlendirilmiştir.

Ortalama olarak on üç yaş itibariyle, Ergenlik Evresi'ne girilir, çocukların hayatlarında önemli psikolojik değişimler yaşanır (Kutluer, 2015: 407).

Her yaşın kendine özgü çevreyi algılayıp kavrayış ve bunu anlatış biçimi çocukların çizgilerinde izlenen biçimiyle şöyledir:

Çizgiyle İlk Tanışma, Okul Öncesi Evre:

İlk çizgiler doğrudan hareketten doğan izlerdir. Kâğıt üzerinde kalemin bıraktığı iz çocuğun belki de ilk başarısıdır. Çocuk elini, bileğini, kolunu kullanarak çizer. Kimi zaman iki elini birden kullanır. Yaptığı işten çok mutludur. Önceleri sağa sola giden çizgiler, daha sonra sürekli yay çizen hareketlere dönüşür. Her bir hareket ve bu harekete bağlı karalama bir süre tekrarlandıktan sonra, yine bir hareketle yeni bir biçim ortaya çıkar. Kâğıt üzerinde elde edilen her şekil çocuk tarafından öğrenilir. Kimi şekillerin, karalamalar geliştikçe değişik büyüklükte ve şekilde kullanıldığı görülür. Çocuğun karalamalarında sanki bütün çaba önceden programlanmış bir sonuca doğru gelişir. Çocuk sonuçta karalamalar içinde kapalı alanı ayırmsar (Kırışoğlu, 2005: 76).

İlk Simgenin Ortaya Çıkışı (4 Yaş):

Çocukta ilk simgenin ortaya çıkışı rastlantısal değildir. Karalama evresinden başlayarak çocuk öğrenerek bu aşamaya ulaşmıştır. Karalama evresinde çocuğun keşfettiği ya da ayırmsadığı her şekil bu evreye bir hazırlık anlamı taşır. Adı simge olmakla birlikte, sözcüğün tanımladığı anlamda tam bir simge değildir. Bu, çocuğun nesnelere dünyasında tanıdığı şeylerin yapısal bir eşdeğeridir. Çocuk, çevresindeki nesnelere gördüğü ve o nesnelere ilişkin algısı olduğu halde simge yaratmada çok güçlük çeker. Bunda kassal güçsüzlüğün yanında, o aşamaya kadar çocuğun yarattığı çizgilerin kendisine yeterli inilmesinin de payı vardır (Kırışoğlu, 2005: 78).

Değişen Simgeler ve Şema Resimler:

5 yaşından okul yaşına (7 yaş) kadar olan bu süre içinde çocuk dış dünyaya ilişkin birçok nesnenin şemasını çizer. Şema ya da simge gerçekte birbirinden pek ayrı anlamlar içermez. “Şema” sanat eğitimcilerin bulduğu bir tanımdır. Şemalar da bir önceki evrenin simgeleri gibi soyut ve kavramsal değildir. Kavramsal değildir derken, bunların karmaşalarla düşünölen bir zihnin kendine özgü kavramları da olduğu söylenebilir ya da

bunlara algısal genelleme de denilebilir. Çocukların şemaları, gördüğü ve daha önce birçok kez ilişki kurup tanıdığı nesnelere bir benzerinin resim düzleminde gereç aracılığı ile yaratılmasıdır. Bunun daha ileride gelişecek olan resimlerin bir prototipi olduğu söylenebilir. Çocuk bir yandan sırasıyla kedi ile köpeği, köpekle Karabaş'ı; ev ile kendi evini ayımsayarak gelişirken, kimi resimsel sorunlara da çözümler arar. İşte resimlerindeki ilginç görünümün kaynağı çocuğun kendisinin bulduğu çözümlerdir. (Kırıçoğlu, 2005: 82).

2.2. Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Toplumlar, ekonomik, kültürel, bilimsel ve teknolojik alanlarda değişme ve gelişme gösterirken sanat eğitimi de bu değişimlere koşut olarak çeşitli aşamalardan geçerek bugüne ulaşmıştır. Sanat eğitimi bu değişim sırasında etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir:

1. Toplumların eğitimden beklediği değerler ve buna bağlı olarak eğitimin amaç, yöntem ve uygulamasında okul düzeyine yansıyan değişiklikler.
2. Sanat eğitimi doğrudan ya da dolaylı etkileyen psikoloji, felsefe, estetik, sosyoloji, antropoloji gibi bilim alanlarındaki gelişmeler.
3. Görsel sanatlarda biçimden (üslup) gerçeğe, kuramdan ürüne kadar görülen hızlı değişim. Çağdaş sanatçıların kendi yapıtları ve yöntemleri üzerine yazılı ve sözlü açıklamaları.
4. Toplumların sanata ve sanatçılara bakış açılarındaki değişim.
5. Sanat eğitimi bilimsel bir temele oturtma çalışmaları ve bu yönde yapılan araştırmalar.
6. Sanatla çağdaş teknoloji ilişkisinin yarattığı değişiklikler ve sanatın yaşama geçirilmesinde etkili yeni eğitim kurumları (Bauhaus).

Sanat eğitimi tarihsel süzgeç içerisinde geçerek toplumun yenileşmesi ile birlikte kendini yenilemektedir. Topluma analitik düşünme gücünü kazandıran sanat eğitimi daha bilimsel ve daha planlı bir yapıda olmalıdır. Ülkelerin kültürel, politik ve sosyolojik yapıları o toplumda var olan sanatı ve sanattaki yapıyı ve bu yapıdaki değişimin neler olabileceğini ortaya çıkarmaktadır. Her ülkedeki gelişmelere göre sanat yeni şeklini

almaktadır. Bu açıdan bakıldığında sanatın dinamik bir yapıda olduğu ve toplumsal değişime göre kendiliğinden geliştiğini söylemek mümkündür.

Sanat eğitiminin değişik ülkelerde farklı yapılarda olduğu gibi ülkemizde de sanat ve sanat eğitiminin yapısı birbirinden farklıdır. Sanat eğitimi toplumun gelişim ve değişimine bağlı olduğu için toplumdaki her değişim sanatta da kendini göstermektedir. Bu nedenle toplumdaki köklü bir değişim sanat alanında da kendini göstermektedir. Özellikle endüstri devriminin ülkemizde geç olarak kendini göstermesi sanat tarihi açısından gelişmişliğimizi de etkilemiştir (Kırıçoğlu, 2005: 13).

Okullara ders olarak girdiğinden günümüze, zaman zaman farklılıklar olsa da, sanat eğitiminde üç temel yaklaşım belirgindir. Bunlardan si sanatın öğretimine, kesin, sistemli ve ayrışımçı yaklaşımlardır. Bunun birincisi endüstri amaçlı resim-çizim derslerinde, ikincisi ise Bauhaus'tan günümüze kadar uzanan “Temel tasarım” uygulamasında görülmektedir. Aynı kesin ve ayrışımçı yaklaşım eğitim amaçlı ve anlıksal karakterli bir başka yaklaşım içinde yer alır.

Sanat eğitiminde anlıksal karakterli görüşle ikinci kez, “Gelişimci” görüşü ile birlikte ortaya çıkan ve ilkesi “yaratıcılık” ve “deneyimle öğrenme” olan yaklaşımda karşılaşılır (Dewey). “Sanat Yoluyla Eğitim” kuramı da bu gurup içinde sayılabilir (Read). Temelinde Gustaf Britsch'in sanatsal düşünme sürecinin çözümüne ilişkin görüşünün yer aldığı; sanata insan psikolojisinin özel bir durumu olarak sağaltım işlevi de yükleyen yaklaşım da sanat eğitiminin anlıksal boyutu içinde düşünülebilir (Simmem). Ancak, bu üç yaklaşım da sanatın öğretiminde ağırlığı kendiliğindenliğe verdiklerinden sanatın doğrudan öğretimini dışlamakla birinciden ayrılırlar, Benzerlikleri ise sanata ussal süreçlere temel hazırlayıcı işlev yüklemeleridir.

Sanat eğitiminde “Doğalcı görüş” olarak tanımlanabilen çocuk odaklı yaklaşımlar, ilkelerini “özgür anlatım” olarak belirlerler.

Gelişimci eğitim görüşü içinde yer alan çocuğun “içerden dışarıya doğru gelişeceği” ilkesi bu yaklaşımı da bir yönüyle “çocuk odaklı” olarak düşündürebilir.

Sanat eğitimi; konuya yaklaşım bakımından, kesin, ayrışımçı ve sistemli, ussal süreçlerin çözümüne dayanan anlıksal, çocuğa özel bir statü veren doğalcı görüşler olarak üç gruba ayrılabilir.

İşlev bakımından sanat eğitimi; tecimsel amaçlı, beğeni inceltici, yaşamı zenginleştirici, ussal süreçlere temel oluşturucu, (eğitimsel), yaratıcılığı geliştirici, terapi olarak sınıflandırılabilir.

Yöntembilimsel olarak sanat eğitimi ise şöyle gruplandırılabilir:

1. Sanatsal yaratma ve sanatı anlama duygusal, sezgisel boyutu ağır basan bir süreçtir. Sanatçı ile yapıtı arasında geçen bu öznel süreç anlaşılamayacağına göre ve sanat bütün bu yönleriyle usdışı bileşenler içerdiğine göre sanatın öğretiminden söz etmek olanaksızdır.

2. Sanat öğretilen ve öğrenilen bir alandır. Bu öğretim yalnız teknik beceri ve bilgi ile sınırlı olmayıp, anlatımsal ve yaratıcı her türlü davranışı kapsar. Bu nedenle sanat bir ders olarak programda yer almalıdır.

Birinci görüşte sanat, eğitimin bütünlüğü içinde bir araç-derstir. İkincisinde ise sanat bir disiplin alandır. Birincide “kendiliğindenlik”, “içtenlik”; aranan davranışlardır; ikincisinde ise rastlantıya yer yoktur.

Geçmişte doğalcı görüşe, özgür anlatıma ve sanat eğitimindeki işlevsizliğine bir yanıt olarak ortaya çıkan “kendini anlatma”, “tam insan yetiştirme” gibi savların yarattığı sorunlara yine yanıt aranmaktadır. Yanıt bu sanatın kendisinde saklıdır (Kırıçoğlu, 2005: 2-31).

Günümüzde sanatı bir ders olarak temellendirme çalışmaları, ussal ve usdışı gibi kavramların, dersler arasındaki bilişsel ve duyuşsal gibi ayrımların en gözden geçirilmelerini gerektirmiştir.

Konuya eğitim ve öğretim yönünden yaklaşımlarda bu sınıflamanın;

- Yapay bir sınıflama olduğu,
- Sanatı ne amaçla ve hangi nedenle usdışı, öteki dersleri ise ussal ya da bilişsel olarak tanımlamanın yeterince açık olmadığı,
- Söz konusu ikiliğin konulara biraz daha geleneksel ve önyargılı yaklaşımdan kaynaklandığı belirtilmektedir.

İnsanın eğitimini bir bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Sadece bilgi vermek ya da sadece uygulama yapmak öğrenci için uygun değildir. Bu sebepten dolayı eğitimin bütün gerekliliğini uygulamak gerekmektedir. Kaldı ki, günümüzde ne öteki disiplinlerde öğrenme, salt dinlemeye, okumaya, bellekte tutmaya dayanmakta, ne sanat eğitiminde

salt usta-çırak ilişkisi içinde ve ürün vermeye yönelik çalışmalarla yetinilmektedir (Kırıçoğlu, 2005: 30).

2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin Eğitim Sistemine Katkıları

Sanatın eğitimi denilince bireyin, toplumun ve insanlığın eğitimine sağladığı anlamlı katkı ve yarar anlaşılır. Sanatın genel ve eğitimsel işlevleri ise sanat eğitimi gerekli kılar. Sanat eğitimi, insanların kendi yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak olumlu yönde değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 2002: 2-3).

Sanat eğitimi bireyin konulara daha farklı bakmasına olayları materyalleri tahlil ederek yeni çıkarımlar sağlamamasına yardımcı olacak niteliktedir. Bu yönüyle bakıldığında sanat eğitiminin erken yaşlarda verilmesi gerekliliği orta çıkmaktadır. Yeni yetişecek nesiller sanat ve sanat eğitimi ile geçmiş kültürel yapılarını gelecekte yaşayacakları duygular ile birlikte özümseyerek ortaya koyabilmektedirler. Bunun haricindeki bir durum toplumların nesillerinin arasındaki bağları kopartacak nitelikte olacaktır. Çocuğun içerisinde bulunduğu toplumun değerlerini en iyi şekilde öğrenebilmesi yeni kültürel değerleri toplumdan alıp kendisinin de kültüre yeni katkılar sağlayabilmesinin ana etkeni kültürel tartışmayı yapabilen, analitik düşünme becerebilen yeni nesillerle olabilecektir. Bunun en önemli yolu da yeni nesillere sanat eğitimi vermektir (San, 2004: 25).

Sanat eğitiminin öğrencilere sağladığı en önemli yararlarından biri de ahlaki değerlere sahip çıkma yani etik ilkelere göre davranma yeteneğidir. Sanat eğitiminin çözümlene gücü sayesinde öğrenciler ahlaki değerleri daha yakından tahlil etmeye ve bu değerlere göre davranmaya yönelmektedirler (Gençaydın, 2002: 29).

İnsan fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal bir dünyada yaşar. İnsan zihinsel edinimleri başka derslerden elde edebilir. Ancak birey, duygusal ve ruhsal deneyim ihtiyaçlarını matematik, kimya ve yabancı dil vb. gibi derslerle elde edemez. Bu anlamda düşünüldüğünde sanat, insanın gelişim halkalarına etki eden duyarlılığı besleyen çok önemli bir kaynaktır denilebilir. Yani duyarlılığın kazandırılmasının en ekonomik ve kestirme yolu ve duyguların hızla beslenmesi sanat eğitimiyle olabilir. Duyarlı olmak bir bireyin yaşamında önemli olduğu gibi toplumların yaşamında da çok önemlidir (Boydaş, 2004: 7).

Sanat eğitimi sayesinde kendi ülkesinden olmayan bir sanatçının eserini benimseyen, binyıllar önce farklı uygarlıkların yapmış olduğu sanat eserlerine değer veren ve onları koruyan, gelecek kuşaklara bir kültürel miras bırakmak için çaba gösteren insan veya toplumlar, sanat kültürünü almış empati yapabilen kişi veya toplumlardır denilebilir. Eğer dengesiz ve uyumsuz toplumlar istemiyorsak o toplumu oluşturan insanlara sanat eğitimi vermek gerekir. Çünkü sanat kültürü edindirmek ve toplumların uyumlu bireylerden oluşmasını sağlamak, sanat eğitiminin amaçlarından birini oluşturmaktadır. Sanat eğitiminin amaçlarına ulaşılabilmesi için, eğitim ortamı olarak sadece sınıf ortamından yararlanılmamalıdır. Sınıf ortamı yanında müzelerden, galerilerden ve sanatçı atölyelerinden de destek almak sanat eğitiminin niteliğini arttırabilir. Bilindiği gibi Sanat eğitiminin amaçlarının başında “sanatın evrensel dilini kullanabilme” önemli bir alıdır. İnsanın, sanatsal düşünce yoluyla dışa vurumu önemli olup, ancak bu yolla kazanılan deneyimler, kişinin kendini anlatmada önemli bir araç olabilir ve kişiyi özgünleştirmeye başlayabilir. Özgün anlatım çabası, özgün düşünmenin temelini oluşturan eleştirel düşünmeyi ve sentez-yorum yapmayı birlikte getirmektedir. Sanat eğitiminin gerekliliği, bireysel, ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve politik gibi farklı birkaç açıdan da ele alınmıştır (Alakuş, 2003: 2).

Sözü edilen araştırmada özellikle çocuk resimlerine ruhbilimsel ve gelişimsel boyuttaki yaklaşımlar dikkate sunularak, bu resimlerde çocuğun çok yönlü gelişiminin egemen olduğu belirtilmiştir. Bu tespitlere şunlar da ilave edilebilir (Kırıçoğlu, 2005: 54):

1. Çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çevreyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesi sayarlar.

2. Bu resimleri organizmanın doğal gereği sayan yaklaşımda çocuk büyürken çizgilerinin de geliyeceği varsayılır.

3. Çocuğun çizgileri onun tüm yaşantılarının göstergesidir.

4. Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir işleve sahiptir.

5. Resim yapmak için duyusal, olgusal, zihinsel boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları zihinsel gelişmeye fırsat oluşturur.

6. 10 yaşına kadar çocuk resimleri bu yaş çocuklarının zeka düzeylerini belirleme de bir ölçüdür.

Sanat eğitiminin önemli olmasının gerekçelerinden biri de, insanın düşüncesini ve fikirlerini engelleyecek davranışları reddetmesini sağlamaktır. Yani, sanat bir anlamda insanın kendini özgürleştirmesidir. Birey eğer özgür düşünemez ve hep birilerinden veya bir taraftan emir beklerse kendisini geliştiremez. Kısaca söylenecek olursa yaratıcılığı gelişmez. Bunun sonucunda da tamamıyla ezbere dayalı, kendini ifade edemeyen, özgüveni olmayan, yeni bir şey ortaya koyamayan, bir problemle karşılaştığında çözüm önerileri getiremeyen bireyler ortaya çıkabilir. Bu da bir ülkenin geleceği açısından son derece tehlikelidir. Çünkü sanayileşen ve teknolojinin hızla geliştiği bir dünyada yeni bir şey ortaya koyamayan, var olan teknolojiyi dönüştüremeyen bir toplum yok olmaya mahkûm olabilir. Sanat eğitiminin bir gerekçesi de, bireyde değerler sisteminin oluşmasını sağlamasıdır. Sanat eğitimi, bireylerin çevrelerinde olan olayların ve nesnelerin veya sembollerin anlamlarını anlayabilmeleri için gerekli olan becerileri kazanabilmelerine yardım eder. Bu yüzden, sanat eğitimi, aynı zamanda genel eğitim programlarının bir tamamlayıcısıdır da Sanat eğitimi bu anlamda düşünüldüğünde sadece sanatsal yeteneği olan bireylere değil, aynı zamanda bu bireylerin dışındakilere de verilmesini gerektirir. Çünkü sanat eğitimi, bireylerin sadece yaratıcılıklarını ortaya çıkartmaz, o aynı zamanda bireyin ruhsal yönünün de doyurulmasına yardım eder ve bu yönü ile genel eğitim bütünlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır (Mercin ve Alakuş, 2007: 19).

2.4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Okul Programlarındaki Yeri

Sanat, uzun yıllar okullarda hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alan olmaktan çok bir boş zaman uğraşı, çocukların rahatlayacağı bir etkinlikler toplamı olarak düşünülür. Sanat bu konumuyla okullarda her zaman ikinci derecede önemli bir ders durumundadır. Eğitimci, yönetici, ana-baba, öğrenci giderek toplum sanat eğitime hep bu gözle bakar. İnsanları sanat eğitimi yönünden bu olumsuz tutuma iten nedenler nelerdir?

Bu nedenler şöyle sıralanabilir:

Sanat bir us uğraşı değil el uğraşıdır:

Renk, çizgi, form, doku, uzam vb. gibi değerlerle uğraşmak fazla düşünmeyi gerektirmez. Ussal uğraşların işlev alanı zeka, el uğraşının ise yetenektir. Zeka önemli problemleri çözer, soyut düşünür, yetenek ise güzel resim, heykel yapar ama yine de zeka yetenekten daha önemlidir.

Sanatın Öteki Derslere Göre Konumu: Sanatı okul programlarının “bir süsü” konumuna getiren bir öteki neden “yetenek” sorunudur. “Yetenek” tanımladığı anlamlar dışında daha pek çok anlam içeren bir kavramdır. Bu kavramlara “Şemsiye kavramlar” da denir. Yaygın kanıya göre “yetenek” bir Tanrı vergisidir; kiminde var, kiminde yoktur. “Sanat bir yetenek dersidir”; “Herkes resim yapamaz”; “Benim bu alanda hiç yeteneğim yok” gibi savlarla bu konudaki bilgisizliğimizi kapatmaya çalışırız.

Okullarda sanatı ikinci plana iterken, kalıtsal olarak varlığına inandığımız yeteneğin fen ya da matematik dersi için de söz konusu olabileceğini hiç düşünmeyiz. Hatta bütün çocukların bu derslerde aynı başarıyı göstermelerini bekleriz. Okullarımızda bu ön yargılı sınıflandırma iki tür sakınca yaratır.

1. Yeteneksiz diye tanımladıklarımız için sanatın öğretimine gerek yoktur, çünkü onlar yeteneksizdirler,

2. Yeteneklilerin ise ne öğrendiği değil, ne yaptığı önemlidir. Onlar zaten doğal olarak gelişeceklerdir.

Bu şekilde yapılacak olan yanlış bir ayırım öğrencinin sanatsal bilgi açısından yanlış yönlendirmesini sağlamaktadır. Bunu engellemenin yolu böylesi bir ayırımı yapmamaktır. Sanat eğitiminin amacı geleceğe daha olumlu bakabilen yetenekli bireyler oluşturma çabasıdır. Sanat eğitimi bu amacını yerine getirebilirse toplum daha bilinçli ve geleceğe daha sağlam bakacak şekilde yetişebilmektedir.

Yinelemek gerekirse, insanlar arasında dâhilerin bulunması başkalarında bu yetinin olmayacağını göstermez. Bir toplumda Leonardo gibi dâhiler yanında, o toplumun kültürüne yön veren daha pek çok yetenekli kişiler de bulunur (Kırıçoğlu, 2005: 5).

Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi: Sanat eğitimi ile yaratıcılık eğitimi özdeşleştirmek, sanat eğitimi olumsuz yönde etkileyen, böylece sanatı eğitim programları içinde eriten bir başka yaklaşımdır.

20. yüzyılın eğitim sistemi yaratıcılık eğitimine doğru kaymıştır. Toplumu oluşturan bireylerin daha yaratıcı olmaları geleceğe daha sağlam bakmaları için yaratıcı olmaları düşüncesi diğer disiplinlerin öğretiminde olduğu gibi sanat eğitiminin içerisinde de bulunmaktadır. Yaratıcılık düşüncesi aslında sanat eğitiminin özünde bulunmaktadır. Çünkü sanat eğitimi hem teorinin öğretildiği ve hem de uygulamanın yapıldığı bir programdır. Sanat eğitimindeki uygulama ile birlikte öğrenciler yaparak ve yaşayarak öğrenme kabiliyetine erişmektedirler. Öğrencilerin uygulama sırasında karşılaştıkları

onların öğrenme sürecinde daha etkin bir şekilde olmalarını öğrenmeye daha meyilli olmalarını sağlamaktadır.

Oysa günümüzde insanın ussal yapısı üzerinde yapılan araştırmalar beynin insan kapasitelerinin her alanında hizmet vermekte eşit potansiyele sahip olmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle çocuuğun ussal alanlardan birinde gösterdiği yeterliğin öteki alanları etkilemesi ya da öteki alanlardaki yeterliğin de bir göstergesi olduğu söylenemez.

Öyle ise sanat yolu ile geliştirilen yaratıcılığın her alana yönlendirilmesi söz konusu olamayacağı gibi, sanatsal yaratıcılığın ancak planlı ve programlı bir eğitimle gelişeceği de açıktır. Bir gereçten ötekine, bir konudan bir başkasına atlayarak yapılan sanat dersinde ne öğrenme olur, ne de yaratıcılık gelişir (Kırışoğlu, 2005: 6).

Sanat Eğitimine Olumsuz Yaklaşımlar: Çevrenin sanat eğitimine yaklaşımındaki dar görüşlülük dersin programdaki konumunu olumsuz yönde etkileyen bir başka etmendir. Sanat halâ birçoklarına göre “yüce duyguların işlendiği düşük bir araçtır.” Ana-babalar, okul yöneticileri ve resim öğretmenlerinin dışındaki öğretmenlerin sanata yaklaşımları hep bu doğrultudadır. Kimi ana-balalar çocuklarında bir yetenek keşfederek onları resim kurslarına, özel derslere gönderseler de bu davranışları altında yatan, yine sanatın geçici bir heves, bir süs olduğu düşüncesidir (Kırışoğlu, 2005: 7).

2.4.1. Neden Sanat Eğitimi

“Niçin sanat eğitimi? sorusuna verilecek yanıtlar çok çeşitlidir. Bu yanıtlar;

- Sanat yolu ile kişiye dışavurum olanağı vermek, böylece ruh sağaltımına yardım etmek için,
- Kişinin kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına olanak tanımak için,
- Kişide her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışı geliştirmek için,
- Kişinin sanat yaparak bir üretici olarak, sanatı izleyerek bir tüketici olarak içinde yaşadığı kültüre katkısını sağlamak için,
- Kişide estetik ve pratik yargı gücünün geliştirilmesi için,
- Sanatsal yaratıcılığı geliştirmek için,... gibi ve daha pek çokları bunlara eklenerek sıralanabilir.

Sanat eğitimi amaçlarının zaman içinde değişimi incelendiğinde bu amaçların kimi etmenler altında biçimlendiği görülür. Bu etmenler kimi zaman çocuk ve çocuuğun

gelişiminde, kimi zaman toplumsal gereksinimlerde, kimi zaman da doğrudan sanatta odaklaşır.

Sanat eğitimi ile öğrenciye özgür düşünme ve düşündüklerini aktarabilme yeteneği kazandırılmaktadır. Sanat eğitiminin

Sanat eğitiminin amaçlarını oluşturmada temel aldığı çocuk, toplum, m, ders ve sanat sonuçta iki ayrı yaklaşımda toplanabilir. Bunlardan birincisi sanatı okullarda bir araç olarak gören yaklaşımlar; ikincisi, sanatı bir olarak gören yaklaşımlardır.

Sanat Eğitime Alan Dışından Yüklenen Amaçlar:

Araşsal hedeflerin belirlediği sanat eğitiminde “Niçin sanat eğitimi” sorusuna yanıtlar; bu, eğitim vereceğimiz kişi ve gereksinimlerine, toplumun nasıl bir sanat eğitimi beklediğine, eğitimin kişide geliştirmek istediği davranışlara göre ... gibi olacaktır.

Bu amaçların hiçbiri önemsenecek amaçlar değildir. Hele her şeyin çocuk ve gelişimi üzerinde yoğunlaştığı yıllarda bu amaçların yaşamsal önemi yadsınamaz. Elbette kişinin bol araç ve gereç kullanarak bir şeyler üretmesi onda sanat dışında da kimi davranışların gelişmesine olarak verecektir. Kişi mutlu olacak, kişi rahatlayacak, bir şey yaratmanın gururunu yaşayacak, dengeli olacak, beceri kazanacak, v.b. ... gibi. Ancak, sanat eğitiminden beklenen bu kadar çok işlev, çocuğun ve gencin çok yönlü gelişimine yönelik olmasına karşılık sanat yıllarca programların bir süsü olmaktan kurtulamamıştır.

Bu amaçların uygulamaya yansımada yarattığı olumsuzluklar şöyle sıralanabilir (Kırıçoğlu, 2005: 46):

1. Eğitimden terapiye, toplum psikolojisinden, teknolojik gelişime kadar sanat eğitiminde o kadar değişik işlev belirleyici alan vardır ki, derslerde bu işlevlerden hangi birine ağırlık ya da öncelik verilmesi gerektiği belirsizdir.

2. Her ayrı alanın kendine özgü değişimi ve gelişimi ile sanat eğitiminin amaçları da değişikliğe uğramıştır.

Alan dışındaki amaçlara dayanan bir sanat eğitimi dersinin öğretim programları da bu değişkenlikten olumsuz yönde etkilenmiş, bugün de etkilenmektedir.

3. Sanat bu kadar çok önem ve işlev arasında kendi özel amaçlarının bir uygulama alanı olmaktan uzaklaşmıştır.

4. Sanat eğitiminin işlevsel belirleyicisi sanat olmadığından özellikle ülkemizde, programlarda yer alan amaçlar seçmeci, karışık bir görünüm göstermektedir.

En önemlisi sanat eğitiminin bu araçsal durumu sanatın öğretimini olumsuz yönde etkilemiştir. Bugüne kadar ki uygulamalarla “eğitimde sanat” yaklaşımının çocuğun ve gencin sanat eğitimine katkısı çok az olmuştur.

Sanat eğitimine bir araç ders olarak, farklı işlevler doğrultusundaki yaklaşımları özetlemek gerekirse (Kırıçoğlu, 2005: 47);

1. Sanat eğitimi, kişiye boş zamanını iyi değerlendirecek bir uğraş alanı oluşturur.
2. Sanat çocuğun kendini rahat anlatması için bir fırsattır.
3. Yaratıcı düşünmeyi geliştirir ki bu sanatın programlardaki baş işlevini oluşturur.
4. Akademik konuların kavranmasında yardımcıdır.
5. Çocuğun çok yönlü gelişiminde sanat, aracı işlev görür.

Temelini Sanattan Alan Amaçlar:

“Niçin sanat eğitimi? sorusuna sanata bir amaç olarak yaklaşan görüşler doğrultusundaki yanıtlar ötekilerden temelde ayrılır. Bu yaklaşımda da sanatın gramalarda kesinlikle yer alması savunulur. Ancak burada çıkış noktası imin çocuğa kazandıracığı değerler ve bu bağlamda çocuğun ve toplumun gereksinimlerini sanat yolu ile sağlamak değil doğrudan sanattır.

Bu doğrultudaki bir sanat eğitiminin amaçları, şöyle sıralanabilir:

1- Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Sanat eğitimi ile bireye anlatmak istediklerini daha etkin ve anlaşılır bir şekilde aktarmak mümkündür.

Simgeler, mecazlar aracılığı ile kurulan bu iletişim bağına üretici ve tüketici olarak çocuğun elinden almak onu bu çok güçlü deneyimden yoksun bırakmaktır. Aynı zamanda usunun bütün boyutlarıyla beslenmesine ve gelişmesine engel olmaktır.

2. Sanatsal anlatımı, onun özel dilini kullanmayı öğrenen kişi, aynı zamanda bu dil yardımıyla geçmiş ve çağdaş sanat yapıtlarına değer yargısıyla ulaşabilir. Gördüğü yapıtları niteliksel olarak ayırır. Sanatın insana kazandırdığı bu niteliksel zenginlik, değerlerle düşünme gücü her yapıt incelemede biraz daha gelişir. Buna görsel duyarlılık ya da görsel okuryazarlık denilebilir. Sanat eğitimi kişiye görsel okur-yazarlık kazandırır.

3. Çevremizi saran yalnız doğa ve sanat yapıtları değildir. İnsana renk, çizgi, biçim, doku, uzam (mekân) gibi değerlerle ulaşan daha pek çok nesne bu ortamda yer alır

4. Değerlerle düşünmeyi, nitelikleri ayımsamayı öğrenen kişinin estetik açıdan bakış ve görüş alanı genişler. Beğenileri, tek boyutta kalan, yalnız kendi bildikleri ve sevdiklerini güzel sayan insanlar yerine geniş düşünen insanlar yetiştirmek sanat eğitiminin amaçları içinde yer alır. İçinde yaşanılan kültüre, öteki kültürlere, geçmişe ve çağdaşa aynı değerle ilgi, bilgi ve sevgiyle yaklaşım gelişmiş bu görsel yetiye ve geniş anlamda sanatsal düşünmeye bağlıdır. Her yeniliğe kapalı uslar yerine, her yeniliğe açık bireyler yetiştirmek bu yolla olur.

5. Sanat salt duygu, düşünüyü ve imgelerin görülen formlara dönüştürülmesi değildir. Kişiyi kazandırdığı eleştirel göz de sanatın tanı işlevlerinin tam sınırını belirlemez. Sanat aynı zamanda insanın yapabileceklerine (gizil gücüne) sonsuz deneyim olanağı veren bir alandır. Sanatta sürekli araştıran, sürekli yenilenen bir yaratıcı süreç yaşanır. Bu sanatçı duyarlılığının yaratıcı serüveni hiç bitmez, aksine artarak sürer. Picasso'nun bir resminde izlenen bu araştırmacı süreç, aynı zamanda sanatçının bir yaşam boyu bir yapıttan öteki yapıta geçerek sergilediği yaratıcı bir serüvendir.

6. Kişinin sanat aracılığı ile öğrendiği bu özel dil, üretirken kazandığı yaratıcı davranış, öğrendiği bütünlüğü yaratma yetisi ve izlerken elde ettiği eleştirel tavır sonuçta ona ayrıcalıklı bir göz kazandırır. Bu göz sanatın içerdiği bütün değerlere ve anlamlara açılan bir penceredir. Böylece sanatsal boyutta topluma değer yarısıyla ve de toplumsal bir kritik olarak yaklaşım yeteneği kazanılır.

7. Sanatın kişiye kazandırdığı bir başka boyut yaratıcı eylemin yine değeri kendinden kaynaklanan mutluluk duygusudur. Bu gerçekte Freudcu yaklaşımlarda izlenen, sanatın dışavurum yolu ile kişiye sağladığı rahatlığın verdiği haz değildir. Böyle olmuş olsaydı, bu haz bir kez elde edildi mi, yaratıcı eylemin de tamamlanması gerekirdi. Oysa sanatçı çoğu kez sancılı geçen bu yaratıcı serüvenini hemen hemen kesintisiz sürdürür.

8. Sanat bir kültür varlığıdır. Sanatı eleştirel bir gözle algılayıp değerlendirmeyi öğrenen çocuk, bu yapıtları tarihsel süreç içinde yerine koymayı da öğrenmelidir. Bu yolla her çağın, her ülkenin sanat yapıtlarına, kültürel varlıklarına geniş bir perspektif içinde yaklaşır. Kısaca sanat tarihini öğrenir. Bunu yaparken gerçek yapıt görme, müzelere gitme alışkanlığı kazanır. Çok ve gerçek sanat yapıtı görme, bu yapıtlardaki

değerleri özümseme kişide bir değer birikimi sağlar. Bu birikim yeni yapıtlar olarak yaratıcı kişilerce geleceğe aktarılır.

9. Sanat, bir yaratıcı süreç olarak kişiyi özgür düşünmeye, özgür çalışmaya ve yaratmaya götürür. Bu özelliği ile onda birey olma bilinci yaratır. Üreten, seçen, beğenen kişi aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun bir üyesidir. Bu yolla toplum içinde kendine, çevresine yabancılaşmaktan kurtulur. Bu işleviyle sanat, kültürel ve toplumsal gelişmede katılımcı kişiler yetişmesinde önemli rol üstlenir (Kırıçoğlu, 2005: 47-51).

Ulusal eğitim amaçları doğrultusunda bu amaçların etki alanı yayılarak genişler. Amaç, bireyde sanatsal ve estetik davranışları geliştirmek olduğuna göre, ondaki yapabilme gücünü yapabileceği davranışlara dönüştürmek için önce onu tanımak gerekir. Bundan sonra irdelenecek konu çocuk ve onun sanatsal gelişimidir (Kırıçoğlu, 2011: 51).

2.4.2. Sanat Eğitiminde Öğretim Alanları

2.4.2.1. Sanat Yapıtı İnceleme: Eleştirel Alan

Bir sanat yapıtını oluşturan değerleri görmek, usun estetik boyutta bir etkinliğidir. Sağlam bir ön bilgilenme, kültür ortamının sunduğu fırsatlarla kazanılan bu deneyim kendi kendine öğrenilmez. Sanat yapıtını eleştirel bir gözle incelemek, bir anlamda yapıtı oluşturan simgeleri estetik anlamda okumak öğretimle gelişir. Bugün birçok sanat eğitimci, sanat yapıtı incelemenin, sanat eğitiminin içinde yer alması gerekli bir alan olması gerektiğinde birleşmektedir.

Okul düzeyinde yapılan eleştiri çalışmalarına “sanat yapıtı incelme” demek daha doğru olur. Çünkü bir sanat yapıtına bakmak, ondan tat almak, yapıtındaki değerleri görmek, eleştiriye göre daha az uzmanlık ve bilimsellik ister. Aynı zamanda okul düzeyindeki sanat yapıtı inceleme, kişisel deneyimlere ve çabalara daha açık bir çalışma olduğundan “yapıt inceleme” tanımı daha uygun görünmektedir.

En son, işin daha çok uzmanlık isteyen bölümüne, yani eleştiriye geçilir. Eleştiride yapıtın maddesi, biçimi, öyküsü, konusu, sanatçının kullandığı mecazlar, vermek istediği ileti ve yorumlar yer alır. Gerçekte bu, gittikçe daha çok yetkinleşen alanlar birbirleriyle iç içe bağlantılıdır. Kişi alışkanlık kazanırken, inceler, incelerken tat alır, beğendikçe alanda derinleşir. Bu yaklaşımlarda ağırlığı öğretmen ayarlar. Sanat yapıtı inceleme tıpkı uygulamalı alan gibi düzenli bir hazırlık ve bilgili bir uygulama ister Bu düzenlemelerde dikkat edilmesi gereken kimi önemli ilkeler vardır.

Bunlar (Kırıçoğlu, 2005: 130):

- Öğrenciler geçmiş ve çağdaş birçok yapıtı görmelidir. Yapıt görmek için sık sık müzelere, galerilere götürülmeli ve bu davranış çocuklarda alışkanlık haline getirilmelidir.

- İnceleme salt sanat yapıtlarıyla sınırlı kalmamalı, öğrenci sanat tanımı içine giren her türlü kültürel kaynağı eleştirebilmelidir.

- Öğrencilerin gerçek sanat yapıtı görmeleri sağlanmalıdır. Sanat yapıtı incelemede doğrudan deneyimin yerini hiçbir davranış tutamaz. Bu konuda özellikle ikinci el bilgilerden kaçınılmalıdır. Yapıt inceleme sırasında, hatta çocuklar yapıtlara zarar vermeksizin dokunabilmelidirler.

- Sanat yapıtı incelemede, yapıtla doğrudan ilişkinin yararları şöyle sıralanabilir:
- Gerçek yapıtı görmek ve hatta yapıta dokunmak kişilerin duyularını arındırır.
- Sanat yapıtıyla doğrudan ilişki kişiyi yapıt hakkında ön yargılardan kurtarır.
- Bu doğrudan niteliksel bilgi toplama kişiyi hazır bilgilerden uzaklaştırarak niteliksel düşünmeye götürür. Yapıtla kurulan bu doğrudan ilişki hiçbir zaman salt bakma ya da seyretme ile sınırlı değildir. Bu; görsel, düşünsel ve yaratıcı boyutlarda süren, bakma ile görmenin kaynaştığı bir etkinliktir. Kesinlikle bilgisiz, deneyimsiz, kendiliğinden elde edilemez.

- İncelenmek için seçilen yapıtlar öğrencinin ilgisine, ön bilgilerine, alma gücüne göre olmalıdır. Ayrıca, bu seçim önceden saptanan öğretim hedeflerine uygun olarak yapılmalıdır. Bu seçimde çağdaş sanat hiç göz ardı edilmemelidir. Temelini görsel sanatlardan alan sanat eğitimi için çağdaş sanat, öğretimin temel kaynağını oluşturmaktadır.

- Yapıt seçerken dikkat edilmesi gereken bir başka nokta yapıtın, bir dönemin, bir biçimin ya da bir akımın karakteristik yapısını göstermesidir.

- Yapıt incelerken, her bakışta, yapıta yeni görüyormuş gibi yepyeni bir gözle yaklaşılmalıdır. Böylece öğrenci daha önce kalıplaşmış biçim anlayışından ve ön yargılardan kurtulacağı gibi, yeniyi algılamada bu yaklaşım kendisine yardımcı olacaktır.

- Yapıt üzerinde konuşurken öğrencinin kendi dilini oluşturmasına özen gösterilmelidir. İncelemede öğrenci yanlış yargı ve değerlendirmelerden uzak tutulmalıdır. Önceden yapılmış eleştiriler, öneriler her zaman doğru kaynaktan gelmeyebilir. Öğretmen bu durumu iyi bilerek yapıt hakkındaki yazılı kaynakları iyi seçmelidir.

Genelde kabul görmüş sanat eleştirisi yöntemleri dört bölümden oluşur.

Bunlar (Kırıçoğlu, 2005: 132);

- 1- Betimleme,
- 2- Çözümleme,
- 3- Yorum,
- 4- Yargıdır.

Kimi eleştirmenler bu sıralamayı şöyle yaparlar:

- 1- Duyusal,
- 2- Biçimsel,
- 3- Tematik,
- 4- Teknik.

Her iki yöntem karşılaştırıldığında, bölümler içinde yer alan çok fazla değişikliğin olmadığı anlaşılır.

Eleştirmenler bu bölümleri birbiri ardına sıralayarak yapıt eleştirmezler. Çoğu kez kendi özel sıralamalarını uygulayarak sonuca varırlar. Ama sıralama ayrı olsa bile, eleştiride değinilmesi gereken dört bölümün içeriklerinin pek değiştiği söylenemez. Çocuklar, gençler ve yeni öğrenenler için yukarıda önerilen bu sıralama oldukça yararlı görülmektedir.

Öğrencilerle bir sanat yapıtı incelemeye geçmeden önce, sanatçının kısa yaşam öyküsü öğrencilere yazılı olarak verilir ya da bunun, kendilerince araştırılıp öğrenilmesi istenir. Bu özgeçmiş ile ilgili bilgi, incelemenin sonunda da verilebilir. Ancak, önce yapılmasının bir yararı; öğrencilerin inceledikleri sanatçının yaşamından bir kesiti öğrenmekten dolayı mutlu olmalarıdır. Hele bu öykü içinde kendilerine hiç de yabancı gelmeyen ilginç bölümler olursa öğrenmeleri bu ilginçlikten dolayı daha kolaylaşır. Öğrencinin ilgisi yapıta yönelir.

Bir sanat yapıtı ile ilk karşılaşmada, yapıt öğrenciye çekici ya da itici gelebilir. Bu bir başlangıçtır. Yapıtla izleyici arasındaki bu “duygusal” bağın genelde açıklanması “hoşlandım ya da hoşlanmadım” biçiminde olur. Eğer yapıt derinlemesine incelenmeyecekse başka açıklamaya gerek kalmaz. Ancak, bu bir sanat yapıtı incelemeyse, bir başka deyişle inceleme süreceyse, o zaman öğrencinin “Niçin?” sorusunun yanıtını da vermesi gerekir. Bundan sonra sıra ile yapıt inceleme sürecine girilir (Kırıçoğlu, 2005: 132).

2.4.2.2. Sanat Tarihi Öğretimi: Kültürel Alan

Sanatçı yapıtını oluştururken, us, duygular, sezgi, bedensel katılım bu çalışmada yer alır. Bu yaratıcı süreç sonunda ortaya çıkan değerli bir üründür. Tıpkı bilimin kendinden önceki araştırmalara ve buluşlara dayanması gibi sanatta da yapıt kendinden önceki yapıtlardan izler taşır. Bu özelliği ile kendinden sonraki yapıtlara da kaynaklık eder. Böylece sanat geçmişten günümüze tarihsel süreç içinde değişerek ulaşır. Öğretmenler sanat yapıtlarını yer ve zaman ilişkileri içinde sanatta öğretimin bir parçası olarak öğretirler.

Okullarımızda bugün okutulmakta olan sanat tarihi içerik ve yöntem olarak yukarıda belirtilen amacı gerçekleştirmekten uzaktır. Çoğu kez Mısır, Mezopotamya uygarlıkları ile başlayan sanat tarihi öğretimi yakın çağa ve çağdaşa bir türlü ulaşamaz.

Bir başka yönden sanat tarihi öğretimi, ülkemizde genelde uygarlık tarihi kapsamı içinde düşünülür. Öğretim süresinin kısalığı da görsel sanatlara ve çağdaşa eğilmeyi engeller. Sanat tarihi öğretiminde yakın çevre ilkesi hemen hiç uygulanmaz. Müzeye gitme, müzedeki yapıtları yerinde görme alışkanlığından yoksun kalan öğrenciler bu bağlamda gerçek yapıt görmekten de uzak kalırlar. Böylece sanat tarihi yalnız okuma, tekrarlama, yazma yönteminin kuruluşu içinde sürer. Bu nedenle de öğrencide beklenen ilgi uyanmaz.

Ancak bu ilginin gelişigüzel kurulamayacağını, esas alman öğrenci ilgisinin iyi uygulanan bir yöntemle sanat tarihi öğretiminde yararlı olabileceğini belirtir.

Yakın çevrede bulunan yapıtlardan hareket edilerek öğrenilen bir sanat tarihi aynı zamanda öğrenciye sanatta sürekliliğin bir gelişme değil bir değişme olduğunu da kavratacaktır.

- Sanat tarihi öğretiminde öğrenci aktif bir rol almalıdır. Bu canlılık zaman zaman kıyaslamaların, benzetmelerin ve zıtlıkların ortaya çıkarılmasıyla sağlanabilir. Örneğin; İngiliz yontucu H. Moor anlatılırken Meksika sanatına ya da Rönesans ustalarına örneklerle dönülebilir.

- Sanat tarihi öğretimi, sanat yapıtı inceleme ile yeri geldiğinde birlikte yürütülmelidir. Böylece sanat tarihi salt bilgi yükü olmaktan çıkıp öğrencilerin bütün duyu, algı, yorum ve çözümlenmeleriyle katıldıkları bir uygulamalı çalışma alanı olmalıdır.

- Sanat tarihi dersinin dili yalın ve öğrencinin anlayacağı bir biçimde olmalıdır. Ancak, bu hiçbir zaman konunun yüzeyselleştirileceği anlamına gelmemelidir (Kırışoğlu, 2005: 136-137).

2.4.2.3. Estetik Öğretimi

Estetik bir güzellik bilimidir, sanatı sorgular.

Sanat nedir? Sanat yapıtı neye denir? Doğa ile sanat arasındaki ilişki ve ayrılık nedir? Güzel ve güzellik nedir? Estetik kuramlar nelerdir? Sanat dünyası nedir?

Estetik bütün bu sorulara yanıtlar arar. Sanatçı yapıtını oluştururken düşünülerini, imgelerini, duygularını anlatmak için bir bütünlük yaratırken kaygısı güzelliktir. Salt sanatçılar değil, izleyiciler ve estetikçiler de bir yapıtta güzeli ararlar

Estetik öğretiminin amacı çocuğun ve gencin sanat üzerine konuşmasını sağlamaktır. Sanat yapıtlarının farklı estetik kuramlara göre değerlendirilmesi de estetik öğretimi kapsamı içinde yer alır.

Okullarda estetiğin konuları yalnız sanat yapıtları ile sınırlı tutulmaz, çevre, doğa, insanın günlük yaşamına girmiş her nesne güzellik yönünden tartışılır.

Günlük yaşam söz konusu olduğunda estetik deneyim gündeme gelir.

Estetik deneyim doğrudan yarara yönelik pratik deneyimlerden ayrılır. Estetik deneyimde güzellik kişiyi etkisi altına alır.

Estetik deneyim tıpkı sanatsal deneyim gibi belirli duysal, duygusal ve ussal birikim ve çaba gerektirir. Bu birikim ve bilgi estetik deneyimi sıradan olmaktan çıkarır. Sonuçta nesnenin estetik boyutu kişiyi sarar.

Okullarda çocuklara verilmek istenen estetik eğitimin amacı, onlara önce estetik deneyimi yaşatmak, sonra bunu düşünsel boyuta taşıyarak kendilerine güzellik adına birikim sağlamaktır.

Estetik öğretiminde kullanılan dil çok önemlidir.

Çocuğun anlayacağı bir dil öğretimi kolaylaştıracaktır. Örneğin, estetik kuramlardan “yansıtmacı kuram” açıklanırken, çocuğa; “fotoğraf gibi mi?”, ya da “tanıdığın bir şeye benziyor mu?” gibi sorular yöneltilir.

Estetik tartışmada seçilen örnekler de çok önemlidir. Doğal, yapay tartışmasında plastik çiçekle, doğal çiçek karşılaştırılabilir.

Sanat nesnesi, doğal nesne, taklit... gibi konular tartışılırken sınıfa örneklerin getirilmesi konuyu somutlaştırır ve öğretimi kolaylaştırır.

Sanatçının, seyircinin, estetikçinin işlevleri tartışılırken konu oyunlaştırılarak öğretilir. Güzelin bir değer yargısı olarak düşünülmesinde kişisel kanıların belirtilmesi bir oyunla kavratılabilir (Kırıçoğlu, 2005: 137-138).

2.4.2.4. Yaratıcılık

Yaratıcılığın sanat eğitimi çevrelerinde önem kazanmaya başladığı yıllar;

1. Freud'un bilinçaltı dünyasına ilişkin buluşlarının dikkatleri topladığı,
2. Amerika'da "Gelişimci Eğitim" (Progressive education) görüşünün yaygınlaştığı,
3. Sanatta dışavurumcu ve gerçeküstücü akımlarla çocuk resimleri arasında bir bağ kurulduğu yıllara rastlar.

Sanat eğitimciler Freudcu düşünceye çok yönlü eğilim duyarlar. Kuramda yer alan bilinçaltı ve düşsel alana ilişkin savlar sanatçı için olduğu kadar sanat eğitimi için de önemli olmaya başlar. Düşsel yaşam sanatın can damarıdır.

Aynı yıllarda, çocuk resimleriyle, dışavurumcu, gerçeküstücü sanat yapıtları arasındaki kimi biçimsel benzerliğe çekilen dikkatler, öteki yandan gelişimci eğitim görüşü ve bilinçaltı dünyasının dışavurumunun kişiyi rahatlatan boyutları okullarda sanatı bir anda yaratıcılığın vazgeçilmez alanı durumuna getirir.

Bu görüş daha sonraki yıllarda öyle bir noktaya gelir ki, yaratıcılık, davranış ve düşünme biçimi olarak yalnız sanat derslerinden beklenir. Hele bol ve çeşitli araç, gereçle çalışma olanağı veren görsel sanat alanları atıcılığın geliştirilmesine büyük bir fırsattır. Yaratıcılığın 20. Yüzyılın başlarından başlayarak 1960'lı yıllara kadar ki durumu şu tümceyle açıklanabilir: Bu yıllarda eğitimde ne değişiklik olduysa yaratıcılık alanında oluş ve bunun hemen hemen bütün bedelini sanat eğitimi ödemiştir. Öyle ki son yıllar görsel sanatlarda etkinlik ile yaratıcılık eş anlamlı sayılmıştır, yaratıcı etkinliklerin çocuğun yalnız sanatsal değil, bütün ussal yetilerini geliştireceği görüşü, yaratıcı etkinlikler yolu ile tam insan yetiştirmek, yaratıcı süreçlerin kişiye sağladığı ruhsal denge sanat eğitiminin yaratıcılığın geliştirilmesinde tek alan olarak algılanmasına en olmuştur.

Ancak 1950'li yıllarda ve daha sonra yaratıcılığın geliştirilmesine yönelik bilimsel araştırmalar, özellikle sanatın yaratıcı davranışı geliştirmede tek alan olmadığını bu alandaki bütün sorumluluğu üstlenmemesi gerektiğini ortaya koymuştur.

1960'lı yıllardan sonra doğrudan sanatsal yaratıcılığa yönelik firmalarda ise, sanat eğitiminin salt sanatsal yaratıcılığı geliştirmesi gereken alan olması görüşü yaygınlık kapanmıştır. Kaldı ki sanatın ğretiminde amaç ne tek tek yaratıcılar yetiştirmek, ne de herkesi yaratıcı yapmaktır. Amaç, sanatı yaşatmak, sanatı öğretmektir (Kırışoğlu 2005: 188-189).

2.4.3. Sanat Eğitiminde Değerlendirme

2.4.3.1. Değerlendirmenin Boyutları

Sanat eğitiminde değerlendirmenin türünü, kapsamını ve biçimini iyi bilmek gerekir.

Örneğin, sınıftaki bir öğrencinin, resmini inceleyerek not vermek, değerlendirmeden çok bir notla ölçmek, belirli bir ölçüte uydurma anlamı taşır. Buna bir anlamda derecelendirme de diyebiliriz. Aynı tür içinde öğrencilerin notla değerlendirilmesine olanak veren lçtleri saptamak ve bu ölçütlere göre öğrencileri derecelendirmek için yapılan çalışmalar ‘‘Sınamak’’ olarak tanımlanabilir. Değerlendirme ise kimi zaman bu yaklaşımların tümünü içine alan, süreci ve ürünü ile nitel ve nicel anlamda yargılamayı tanımlar. Görüldüğü gibi derecelendirme, değerlendirme, sınaama birbirlerine bağlı kavramlardır.

Değerlendirme, derecelendirmeden, ayrı olarak yalnız bitmiş iş üzerinde değil işin yapılış süreci içinde öğrencinin sergilediği önceden saptanan ya da o süreç sırasında ortaya çıkan kimi davranışları da kapsar.

Bir de ‘‘eleştiri’’ kavramı vardır ki, bu da çalışma süreci içinde ve de bitmiş iş üzerinde ğretmen ve öğrencilerin birlikte yaptıkları bir değerlendirmedir. Őimdi bu tanımlara ve kapsamlarına sıra ile değinelim:

Not ile Değerlendirme ya da Derecelendirme:

Derecelendirme ğrencilerin çalışmalarında sonucun, yani ürünün belirli ölçütler içinde puanlanmasıdır. Okullarda genelde yapılan budur, yani puanlama ile değerlendirmedir. ‘‘Not’’ ile değerlendirme sanat dersi genel yapısı içinde düşünüldüğünde ğretmeni bağlayıcı pek çok zorluklar içerir.

Bunlardan birincisi, öğrenciye verilen bir not, ister 1 ile 10 ister 1 ile 100 ya da 1 ile 5 arasında olsun, ürünü oluşturan bütün bir çabanın hiçbir zaman tam karşılığı değildir. Çünkü ürünün oluşmasında kullanılan süre, bilgi ve deneyim arttırıcı birçok çaba, sürekli sonuca doğru elde edilen adım adım gelişme içinde birçok davranış bu “tek not”un dışında kalmaktadır.

Not ile değerlendirmenin bir başka özelliği, elden geldiğince nesnel olmayı gerektirmesidir. Bu da ancak önceden saptanan hedeflere sonucun ya da üründe elde edilenlerin uyması ile olanaklıdır. Sanat derslerinde bu oldukça zor elde edilen bir durumdur. Çünkü sanatsal sorun çözümede bir sorunun, sonuçta birden çok yanıtı ortaya çıkabilir. Bu ayrı yanıtlar da nesnel bir ölçü tutturmada öğretmeni zorlayabilir.

Bu konuda üçüncü bir sakınca, sonucun değerlendirilmesi sırasında bir öğrencinin sınıfın bütünüyle kıyaslanmasıdır. Burada bireysel ayrılıklar ki sanatta bu çok ortaya çıkar ve de çok istenen davranışlardır, göz ardı edilir. Yine bu tür değerlendirmelerde genellikle süreç dışlanır.

Ancak, sanat okul sistemleriyle bağdaşsa da bağdaşmasa da bu kurumlar içinde yer aldığı sürece not ile değerlendirme kaçınılmazdır. Ayrıca bu derste derecelendirmeden kaçınmak, derse yaklaşımlardaki olumsuz tutumu da arttıracaktır.

Kaldı ki, öğrenciyi;

- Kendi başarısı hakkında bilgilendirmek için,
- Öğrenciyi başarısından dolayı güdülemek için,
- Öğrenci hakkında verilecek kararlara dayanak olması için,
- Öğretmenin öğretimde etkisini anlaması için ve
- Okul yöneticilerine ve ilgililere bilgi vermek için gereklidir

Bütün bunlardan daha da önemlisi, temel alan sanat bile olsa çocuğun doğuştan getirdiklerinden çok öğretimin onlara kazandırdıklarının ölçülmesidir. Buna inandığımız sürece de not ile değerlendirme yapılacaktır. Öyle ise, yapılması gereken, derecelendirmenin değerlendirmenin bütünlüğü içinde yer almasına, öğrencinin bir iş bitinceye kadar sergilediği her davranışın derecelendirilerek sonuçta bütüncül bir değer yargısına varılmasına özen gösterilmesidir.

Değerlendirme sanatsal gelişimi ölçmeye daha çok yararlı bir tanımdır. Çünkü değerlendirmede süreç de ürün kadar önemle ele alınır. Yalnız ürün dikkate alınarak yapılan ölçmelerde gözardı edilen pek çok davranış değerlendirmede kapsam içinde kalır.

Bu bağlamda değerlendirme “öğretim yolu ile geçerli kılınmış süreçte ve sonuçta yer alan tüm davranışlara değer yargısı ile yaklaşmak” olarak tanımlanabilir.

Değerlendirmede dikkat edilmesi gereken kimi önemli noktalar şöyle sıralanabilir:

- Öğrencinin, o aşamaya gelinceye kadar kazandığı değerler:

Burada öğrencinin geldiği çevreden edindiği dolaylı birikim ile o aşamaya gelinceye kadar öğrendiği bilgi ve deneyim yer alır.

- Okulun öğrenciye sunduğu araç, gereç donanımı ve öğretim kaynakları:

Öğrencinin uygulamada başarılı olabilmesi için gerekli alıştırmaya gereçlerinin ve görsel kaynakların hizmete sunulması gerekir. Görsel sanatların görme, anlama, yaratma sürecinin doğrudan gerece dayalı yapısı bunun önemini kendiliğinden açıklar.

- Öğrencinin kapasitesi, öğrenme gücü:

Burada söz konusu olan öğrencinin yapabilme gücüdür. Çocuğun gelişim evreleri bütün öğrencileri bağlayıcı olmamalıdır. Burada söz konusu olan öğrencinin bireysel olarak yapabildiklerinden çok yapabilecekleri ve bunun ötesidir.

- Programda öngörülen etkinlikler ile öğrenme durumunda ortaya çıkan öğrenme ve sorun çözme durumları:

Burada öğrenciye öğretilen ile öğrencinin öğrendikleri ve bütün bunlar yanında saptanan hedeflerden ayrı olarak bireysel, özgün yanıtlar yer alır.

Değerlendirmede ürün ve süreç kimi zaman birlikte kimi zaman da ayrı ayrı ele alınır.

2.4.3.2. Değerlendirmenin Biçimi

Sanat eğitiminde değerlendirme, ister süreç içinde ister sonuç üzerinde olsun, genelde üç şekilde yapılır.

Bunlar:

- Öğrencinin kendi kendisiyle karşılaştırılarak değerlendirilmesi,
- Öğrencinin sınıf arkadaşlarıyla kıyaslanarak değerlendirilmesi,
- Öğrencinin saptanan ölçütlere göre değerlendirilmesi.

Birincide öğrenci, önceki yaptığı çalışmalarla son yaptıkları arasında karşılaştırma yapılarak değerlendirilir. Öğretmen öğrencinin ilk çalışmalarını önce değerlendirir, yani onları derecelendirir. Bir dönem ya da yılsonunda yapılan öteki çalışmalara verilen derecelerle ilkler karşılaştırılır. Öğrenci bir gelişme gösterdiyse bu, son değerlendirme olarak dereceye alınır. Bu tür değerlendirme bireyseldir. Her öğrenci için ayrı kartlar tutulur ve yine her öğrenci için ayrı ölçütler geliştirilir. Öğrencinin kendi başarısını kendine kanıtlayan bu değerlendirme öğrencinin kendine güvenini sağlar; onu güdüler.

Küçük çocukların kendi kendini düzenleyen bir sistem içinde gelişen öğrenmelerinde, çocuğun kendi başarısını ölçen bu tür değerlendirme çok yararlıdır.

Sanatta öğrenmeye bağlı gelişme çocukların yalnız ayrı ayrı çalışmalarının birbiriyle kıyaslanmasıyla anlaşılıp değerlendirilmez. Öğrencinin bir proje üzerinde düşünsel ve uygulamalı davranışları da bir gelişme süreci olarak incelenir ve değerlendirilir. Bu değerlendirme, öğrencinin tasarımdan iş bitinceye kadar geçen süreçte bütün yaptıklarını kapsar. Bu süreçte aşağıdaki veriler değerlendirilir:

Üründeki değişme:

Burada görsel deneyimin uygulamaya geçmesi söz konusudur. Bu geçiş sırasında yapılan taslaklar, ürünün her değişimini gösterecek ufak çizgisel notlar, çiziminde zorlanılan bir parçanın tekrar tekrar çizimleri değerlendirme kapsamı içinde düşünülür.

Görsel anlamda, ürününü geliştirmeye yönelik kaynaklar, fotoğraflar, sanatçıların yapıtlarından kopyalar, kültürel kaynaklara ilişkin ilgi ve deneyimin genişletilmesini gösteren ipuçları incelenir.

Ürünü üzerinde çalışmaya verdiği zaman süresi; ne kadar özverili bir süre ile proje üzerinde çalışılmıştır. Bu dikkate alınır.

Ürününe eleştirel yaklaşımı, ürün üzerinde konuşma ve tartışma, düşünme davranışı; bir başka deyişle sanatsal öğrenmenin görünmeyen boyutu, değerlendirme kapsamı içinde yer alır.

Öğrencinin kendi kendisiyle kıyaslanma sürecine bağlı değerlendirmede ölçüt oluşturmada iki önemli dayanak vardır. **Birincisi** öğretmenin öğrenciyi iş üzerinde gözlemesidir. Öğrenci sayısı az sınıflarda bu tür değerlendirme kolaydır. Ancak, kalabalık sınıflarda öğretmenin her çocuk için gözlem yapıp notlar tutması olanaksızlaşır. İkincisi, öğrenci dosyalarını incelemektir. Öğrencinin bir dönem ya da bir öğretim yılı

başından başlayarak biriktirdiği bütün çalışmaları sıralanarak incelenir ve sonuçta ne kadar çaba harcadığı, ne öğrenip ne öğrenmediği, ne gelişme gösterdiği anlaşılmaya çalışılır. Öğrenci de bu değerlendirmeye katılırsa, kendi ürünü üzerindeki konuşması ve tartışması değerlendirmeyi pekiştirir.

İkinci tür değerlendirmede öğrenci sınıf arkadaşlarıyla kıyaslanır. Değerlendirme, en iyiler, ortalar, zayıflar gibi bir sıralama içinde gerçekleşir. Öğrencinin kendi gelişimi göz ardı edilerek öğretmenin beklentilerine, öğrencilerin birbirleriyle kıyaslanmasına göre öğrenciler derecelendirilir.

Öğretmenin bu anlamda beklentileri çok önemlidir. Bu tür değerlendirmelerde öğretmen sınıfındaki öğrencilerin kaçta kaçının en iyi, kaçının orta, ne kadarının da zayıf alabileceğini önceden düşünür. Bu gibi beklentilerde bütün sınıfın geçmesi ya da en iyi notu alması olanaksız gibidir. Bütün sınıf geçerse, ya da kalırsa, öğretmen ölçüyü iyi tutturamamakla ya da iyi öğretememekle suçlanabilir. Bu tür beklentilerin; eğitim sisteminde yıkıcı ve kayıplara yol açıcı olduğu, öğrencilerde öğrenme isteğini azalttığı, öğrenme için gerekli güdülemeyi yok ettiği sonuçta daha sonraki öğrenmeleri engellediği bilinir.

Sanat eğitiminde değerlendirmeyi olumsuz yönde etkileyen bir başka yaklaşım çocuğun gelişim evreleri temel alınarak yapılan değerlendirmedir. Bu yaklaşıma göre, eğer öğrenci resimlerinde gelişim evrelerinde belirtilen aşamadaki davranışı gösteremezse bu onun yaşlarından daha geri bir düzeyde olduğunun kanıtıdır. Genelde okullarımızda yapılan değerlendirme böyledir. Ancak, gelişim evreleri, daha önce de değinildiği gibi, her çocuğun olması gereken durumu gösteren kesin bir ölçü değildir. Çocukların belirli yaşlarda sergiledikleri çizgisel gelişme gözlemlere dayanan bir dizgesel yapıdır. Çocuğun aynı yaşlarda aynı çevrelerden edindiği ussal malzemenin işlenerek çizgiye dönüşmesi bu resimlerde benzer karakteristikler oluşturur. Sanat eğitiminde öğretmenin görevi bu durumu izlemek değil geliştirmek olduğuna göre, gelişim evreleri değerlendirmede bağlayıcı olmamalıdır.

Öğretimi olduğu kadar değerlendirmeyi de çocuğun salt gelişme çizgisine dayandırmak çocuğun yapabileceğinden çok yapabilmesi gerekeni değerlendirmek olacaktır. Çocukta gelişimin öğrenmeyi izlediğine daha önce değinilmişti. Bu bağlamda değerlendirmenin bireysel gelişim doğrultusunda ve önceden saptanan öğretim hedef ve programına göre yapılması en doğru yaklaşım olacaktır.

Değerlendirmede üçüncü yaklaşım, öğretim programlarında saptanan hedeflere göre yapılan değerlendirmedir. Konunun başında da değinildiği gibi sanat eğitiminde önceden saptanan hedefler doğrultusunda ve oluşturulan ölçütlere göre değerlendirme daha çok teknik beceri ve öğretisel davranışları ölçer. Öğrencinin teknik beceri yanında anlatımsal ve yaratıcı davranışları önceden saptanan hedefler doğrultusunda gelişmeyebilir. Bir başka deyişle, amaçlarla sonuçlar her zaman denk düşmeyebilir. Oysa öğrencinin anlatımsal ve öğretisel hedeflere göre bir bütünlük içinde öğrenmesi, beklenir. Bu öğrenmede bireysel gelişimin, gözlem ve dosya inceleme sonucu ortaya çıkan değerler doğrultusunda saptanması en doğrusu görülmektedir (Kırıçoğlu, 2005: 2012: 2015).

2.4.4. Müzelerde Sanat Eğitimi

Görsel sanatlar eğitiminde müze kullanımının ders, öğrenci ve öğretmen açısından birçok faydası vardır. Müzeler, öğrencilerin tarihe ait eser ve kültür kalıntılarının değerlerini kavramasına, bu kültürel miras değerlerine sahip çıkarak korumasına ve bu bağlamda kültürel çeşitlilik kazanıp diğer kültürlerle saygılı, kabul edici bir şekilde yaklaşmasına neden olmaktadır. 2004’de ICOM (Uluslar Arası Müzeler Örgütü) bu güne kadar yapılan gelişmeler sonucunda müzeleri; eğitim, eğlenme, zevk alma, insanlığa hizmet amaçlarını kâr amacı gütmeyen, halka açık bir şekilde ifa eden sürekli kurumlar olarak tanımlamıştır (Yılmaz ve Şeker, 2011: 22-23).

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 1984 yılında yaptığı müze tanımına göre; müze, tarihi ve kültürel değerlerden oluşan maddi kalıntıları bir araya getirerek onları koruyan, araştırıp değerlendiren, bunları halkın beğeni ve eğitiminde kullanma amacı güden, toplumun faydası için kullanan bir kurumdur. Müzeciliğin ilk örneği tarihsel öneme sahip kalıntıları toplayan ve onları biriktiren bir araya getirme fikri, ilk kez Romalılar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bunun ortaya çıkmasının nedeni ise o döneme ait soylu ve aristokrat kesim için üst düzey bir mertebenin göstergesi olduğu düşünülen tarihi eserlerin korunup, toplanması ve sergilenmesidir. Modern anlamdaki müzecilik ise ilk belirtileri 1400’lü yıllarda Avrupa’da meydana gelen Rönesans ile ortaya çıkmıştır. Toplanan bulguların ise tanımlanıp, korunup ve değerlendirilmesi ise 1700’lü yıllarda meydana gelmiştir. Fransız ihtilalinden sonra ise gelişen yeni düşünceler sayesinde müzeler halka ait mekânlar haline gelmiş ve hatta soylulara ait koleksiyonlar halkın sunumuna açılmıştır. Aynı zamanda bu devrim ile meydana gelen milliyetçilik kavramı ile milli müzeler meydana gelmiş ve milletlerin tarihi, sanatsal ve kültürel değerlerini sergilemesine büyük

olanaklar sağlamışlardır. Bu sayede kişi kendi milli benliğini geçmişin izleri ile karşılaştırarak belirli bir sorumluluk kazanmıştır. Paris Louvre Müzesi, Avrupa'da ulusal müzecilik düşüncesi bakımından kurulmuş olan ilk müze olma özelliğini taşımaktadır. Müzeciliğin asıl anlamda toplum için kullanılmaya başlanması ve toplum ile etkileşime geçilmesi 1960'larda oluşmaya başlamıştır. Müzecilik yapısı gereği uzun yıllardan beri var olmasına rağmen aslında son yıllarda ve hatta günümüzde gelişmeye başlamış ve teknolojinin de ilerlemesi ile yeni ve kullanışlı birçok farklılıklarla gelişmeye devam etmektedir (Yıldırım, 2012: 7).

Tarihi kalıntılar ve müzeler öğrenciler için genel olarak eski yapıların ve kalıntıların bir araya geldikleri yığınlardan meydana gelen yerler olarak görülürken, geziler ve bu doğrultuda yapılacak olan aktif öğretim yöntemleri ise öğrencilerin çevresindeki güzelliklerin farkına varmasında ve anlamlarını kavramasında önemli yere sahiptir. Bu konun kavratılmasında ise öğretmenlerin mesleki deneyim ve yenilikleri etkili kullanabilmesinin önemli bir rolü vardır. Müzeler, somut veriler ile hipotezler oluşturma, bunlar arasında ilişki kurma ve değerlendirmede bulunma benzer ve farklılıkları tespit etmede, tarihsel empati ve değişimin farkındalığına varmada önemli bir yere sahiptir. Müzelerde verilen eğitim, insanın sahip olduğu duygu ve düşünceleri bir araya getirmesi ile öğrenmeye katkıda bulunur. Bunların dışında ziyaret edenlerin orijinal kalıntı ve eserler ile etkileşime geçmesi sadece yeni bil bilgiyi edinmesi değil, aynı zamanda etrafına karşı görsel algılamasını da geliştirir (Şahan, 2005: 2).

Ülkemiz bulunduğu coğrafi konum, verimli ve sulak alanlardan dolayı tarih boyunca doğusundan batısına kuzeyinden güneyine birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu yarımadası dünya tarihinde ilklere imza atan uygarlıklara adeta bir beşik olmuş ve tarih serüveninin içinde gelip geçen bu medeniyetlerin yaşamlarını sürdürdüğü topraklar olmuştur. Bundan dolayıdır ki tarih boyunca topraklarımıza yerleşen medeniyetlerin kalıntıları çok olmuştur. Ülkemiz her bölge ve bölümünde farklı zaman ve koşullarda yaşamış, farklı kültürler benimsemiş uygarlıklara ait birçok eserler barındırmakta ve tarihe ışık tutmaktadır. Dünya tarihi için bir mihenk taşı olan bu eserlerin hepsi gün yüzüne çıkmasa da çoğunu müzelerde görmek mümkün olmaktadır. Anadolu'nun çeşitliliği sayesinde her ilimizde neredeyse eski zamanlara ait kalıntıların çoğunu görmek mümkündür. Müzeler bu eserlerin daha iyi anlaşılmasında ve araştırılıp görülmesinde çok önemli bir rol üstlenmiştir. Kalıntı ve bulguların bir arada olmasına ve kendi arasında kategorilendirilmesi olanak sağlar. Böylelikle ister araştırmalarda olsun

ister eğitim alanında olsun bu eserlerin kullanılışı daha verimli ve sağlıklı bir hal almaktadır (Şahan, 2005: 2).

2.5. Türk Eğitim Sisteminde Cumhuriyet Tarihinden Bu Güne Görsel Sanatlar

I. Meşrutiyet'te 1913'te çıkartılan "İlköğretim Geçici Kanunu" ile altı yıl olarak zorunlu kılınmış olan ilköğretim programında olduğu gibi, ortaöğretim anlamındaki Erkek ve Kız Sultanilerinde de resim dersine yer verildiği görülmektedir. Rüştüye ve İdadilerdeki resim derslerinde litografi (Taşbaskı) tekniğiyle figürlü figürsüz modeller ve manzaralardan kopyalar yapılırken ezber ve hayalden resimler ya da doğaya bakılarak resimler yapılamazdı (Çoban, 2007: 22).

Türkiye'de resim öğretiminin geliştirilmesinde İstanbul Erkek Öğretmen Okulu olarak bilinen İstanbul Darülmüallimin'in de payı büyüktür. 1910'da Satı Beyin önerisiyle pedagoji ve sanat eğitimi konusunda incelemelerde bulunmak üzere Avrupa'ya gönderilen Baltacıoğlu, iki yıl sonra yurda döndüğünde gerek genel eğitimde gerekse resim (sanat) eğitiminde hem teorik hem de uygulamaya dönük birçok yeniliklere imza atmıştır (İldanlı, 2010: 15).

Cumhuriyet dönemine kadar sanat eğitimi bakımından en önemli gelişmenin kuşkusuz, Osman Hamdi Bey'in 1883'te kurduğu ve 1910'a kadar müdürlüğünü yaptığı Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) olduğunu belirtmekte yarar vardır. Çağdaşlaşma açısından önemli bir adım olan Güzel Sanatlar Akademisinde ilk sıralar eğitime "Resim, Mimari ve Oymacılık (Heykel)" bölümleri ile başlanır. Eğitimin hem kuramsal hem de uygulamalı olduğu bu yıllarda hocaların çoğu yabancı, programlarda insan anatomisi, tabiat resmi, perspektif ve yağlıboya ağırlıklı olup, dersler usta-çırak ilişkisi ile yürütülmektedir. 1927 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ismi Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilip teşkilatlandırılır (Yalur, 2014: 8).

Türkiye Cumhuriyetinin temel bir özelliğinin "Güzel Sanatları sevmek ve onda yükselmek" olduğunu belirten ve "sanat ve sanatçıdan yoksun bir millet, tam bir hayata sahip olamaz" diyen Atatürk, bu görüşleriyle sanat eğitiminin gelişim seyrine önemli katkıları olmuştur (Alakuş, 2003, 236).

1926-1927 öğretim yılında ortaöğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE)'nde, 1932 yılına gelindiğinde önemli olaylardan biri Enstitü bünyesinde Resim-İş Eğitimi Bölümü (RİB)'nün açılmasıdır. GEE-RİB'ünden resim-iş

öğretmenlerinin yetişmeye başladığı yıllardan beri genellikle ilkokullarda resim derslerinin sınıf öğretmenlerince verilmekte olduğu bilinmektedir. Ülke genelinde uygulanan ortaokul programlarında ise, durum biraz farklıdır. 1930, 1938, 1949 ortaokul programları resim dersleri önceleri oldukça yalın ve yüzeysel iken 1949’ da en gelişmiş biçimine ulaşmıştır. Bu yıllarda Resim derslerinin program bütünü içindeki yeri uzun yıllar %3’lük oranını koruduğu, ancak amaç, içerik, yöntem ve değerlendirme bakımından ise, 1950’ye doğru daha çok gelişmiştir. 1938 programında bilinçli olarak belirlenen hedeflerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlara dönüşmesi için somut çabaların programlara yansıdığı görülmektedir. Ayrıca “1938” de başlayan geleneksel disiplinlere dönüş eğilimi sonucu, resim ders saatleri azaltılmış ve programlarda ağırlık sosyal bilgilere verilmiştir (Alakuş, 2003, 238).

1957 yılında 976 sayılı Tebliğler Dergisinde Liseler için hazırlanan resim dersi programı biraz daha genişletilerek dekoratif resimler, grafik çalışmalar ve şematik resim gibi konulara da yer verilmiştir. İlk öğretmen okullarının öğretim programlarına bakıldığında ise 1953-1973 yılları arasında Resim-İş dersinin yoğunluklu olarak yer aldığı görülecektir. 1962 yılında 7. Millî Eğitim Şûrası’nda Güzel Sanatlar Komisyonunun raporunda plâstik sanatlar eğitiminin önemsenmesi, sanatçıların desteklenmesi, bölge kültür merkezlerinin kurulması, devletin gerçek bir sanat politikasının olması istenmiş ve bu çalışmaların;

- a. Halk sanatı eğitimi,
- b. Okullardaki sanat eğitimi,
- c. Sanatçıların yetiştirilmesi biçiminde sınıflandırılarak ele alınması gereği vurgulanmıştır.

1974’teki 9. Millî Eğitim Şûrası’nda ise orta öğretim kurumlarındaki sanat eğitiminin eğitsel kol etkinlikleri ile desteklenmesi ve lise ve dengi okullarda resim derslerinin seçmeli dersler arasına alınmıştır. Bu çabalar sanat eğitimi adına değerlendirildiğinde aslında hiç küçümsenmeyecek uğraşlar olarak görülebilir. Çünkü bütün bunlar, ileride yapılacak olan daha gerçekçi ve doyurucu projelere alt yapı niteliği taşımaktadır (Alakuş, 2003, 240).

Türkiye’de bugün sanat (resim-iş) eğitimi, farklı düzey ve niteliklerde de olsa örgün eğitim sisteminin her kademesinde uygulanmakta olduğu bilinmektedir. Son olarak günümüz Türkiye’sinde halen yürürlükte olup, 1992-1993 öğretim yılından beri tüm

ilköğretim kurumlarında uygulanmakta olan bir “İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı” bulunmaktadır. Bu program, MEB Talim ve Terbiye Başkanlığı’nda 1991 yılında kurulan Resim Dersleri Müfredat Programları Geliştirme Komisyonunun yaklaşık bir yıl süren çalışmaları sonucu hazırlanmıştır (Çoban, 2007: 25).

I. sınıftan VIII. sınıfa kadar ayrı ayrı olmak üzere amaçlar, konular ve sınıf programı başlığı altında amaç ve davranışların belirlendiği bir çerçeve oluşturulmuştur. Maddeler halinde sıralanan amaçlardan çok azının altında işleniş ve değerlendirme alt başlıkları konulmuştur. Bununla birlikte 1992 programının, bugüne dek resim-iş dersi öğretim programlarında tasarım eğitime, iş veya iş teknik eğitiminden bağımsız olarak yer veren ilk program tasarısı olduğu söylenebilir. Yani “İlköğretim okulları resim-iş dersi programında başta grafik olmak üzere iki ve üç boyutlu tasarım çalışmaları yer almıştır (Alakuş, 2003, 241).

2.6. Görsel Sanatlar Eğitiminde Yaşanan Sorunlar

2.6.1. Sanat Eğitiminin Fiziksel Sorunları

Sanat dersleri konum olarak ikinci plana itilince, öteki olumsuzluklar da bunu izler. Yukarıda sayılan nedenlerle öneminden her gün bir şeyler yitiren sanat dersleri için yapılacak harcamalar kısıtlanır. Çalışma yerleri yoktur. Çalışma süresi öteki derslere oranla en aza indirilir. Oysa her öğretim durumu, bu öğretimin gerçekleşeceği ortama bağlıdır. Çalışma yeri, ders araç ve gereçleri, çevre düzeni sanatın öğretimini doğrudan etkiler. Bir okula girildiğinde ilk izlenimler, orada ne kadar ve ne durumda sanat eğitimi yapılabildiğini hemen açıklar. Okul bahçesi, çevre düzeni, çiçektendirme, okulun iç ve dış boyası, resim panoları, ilan panoları, Atatürk köşeleri gibi her göze yansıyan görüntü, genelde okullarımızda karmaşıklığı ve beğeni yoksunluğunu sergiler.

Çoğu okulumuzda Resim-İş dersi için ayrılmış özel bir yer yoktur. Olan okullarda ise bu mekanlar herhangi bir gereksinimde kolayca sınıfa dönüştürülür. Derslikler sanat çalışmalarına uygun değildir. Dersliklerin öğrenci kalabalığına ek olarak sınıfın ışık gibi kullanılmasına birçok nedenle olanak yoktur. Her şeyden önce öğrenci bir işliğe girerken duyduğu sanat havasını derslikte duyamaz. Dahası, derslikler sanat için özel mekanlar olmadığı için öğretmenin kuracağı öğretim düzeni öğrencinin tekrar çalışmasına olanak vermez, öğrenme kesintiye uğrar.

Alıştırma gereçleri niteliğinde olanlar yanında görsel-işitsel öğretim araç- da sanatın öğretim araçları içinde yer almalıdır. Ancak okullarımızda araç gereç sağlanmasında, saklanmasında ve kullanılmasında başta parasal olmak e pek çok sorunla karşılaşılır. Bu sorunların başında yöneticilerin parasal kaynaklarını önemine inanmadıkları bir alan için kullanmamaları gelir. Öğrenci boyasını her ders kendisi okula getirirse bile bunlar dışında kil, alçı, gibi gereçlerin tek tek öğrenci tarafından sağlanması olanaksızdır.

Bugün Batıda bilgisayar, TV, video gibi modern teknolojinin olanakları: tim aracı olarak kullanılırken bizim çocuklarımıza kağıdı ve boyayı bile ayamayışımız düşündürücüdür (Kirişoğlu, 2005: 7).

2.6.2. Sanat Eğitiminin İlkesel Sorunları

Sanat eğitiminin ilkesel sorunlarına “Sanat Eğitiminin Okul Programlarındaki Yeri” başlığı altında bir parça değinildi. Sanatın bir us uğraşı değil el uğraşı olarak algılanması, sanatsal yeti ve yeteneğin kişinin doğumuyla programlanmış olduğu inancı, bu yetilerin doğal büyümeye koşut olarak gelişebileceği görüşü, yaratıcılığın insan beyninin her alana yönlendirilebilen ortak potansiyeli olarak düşünülmesi, sanat eğitiminin ilkesel sorunlarının en önemlilerini oluşturur. Bütün bunlara bağlı olarak sanatsal gelişmenin dışardan içeriye bir biçimlendirme, bir yaşantı zenginleştirme yolu ile değil, içeriden dışarıya çiçek r gibi kendiliğinden gelişeceği inancı başta sanatın öğretimi olmak üzere ün sorunları da kapsayan bir ana sorun olarak karşımıza çıkar.

İlköğretimde çoğu öğretmenlerin, yakınmaları Resim-İş derslerinde çocuklara öğretecekleri konu ve tekniklerde kendilerini yeterli bulmamaları yönündedir. Burada söz konusu olan “teknik” yeni bir gereç ve o gerecin olanaklarından başkası değildir. Bu bağlamda daha çok çeşit daha iyi sanat öğretimi sanılır.

Uzun yıllar sanat eğitimi, çocuğun doğal gelişimine koşut olarak yapılan etkinlikler toplamı olarak algılandı. Bu nedenle, özellikle, küçük çocukların eğitiminde “öğretim” “öğrenme” gibi kavramlar hiç yer almadı.

Oysa her çocukta var olduğu bilinen kapasitelerin tanınması, geliştirilmesi, yönlendirilmesi öğretimle olanaklıdır. Kapasiteler kültürel çevre ve eğitimin sağladığı fırsatlarla yeteneğe dönüştürülür ve gelişir. Bu bağlamda, okullarda doğanın gereğini yapmasını beklemek yerine onu geliştirmek çağdaş sanat eğitiminin ilkeleri içinde yer alır (Kirişoğlu, 2005: 9-10).

2.6.3. Sanat Eğitiminin Yönetimsel Sorunları

Okullarımızda sanat dersleri her ders ayrı bir tekniğin, ayrı bir konunun işlendiği birbirleriyle bağlantısız projeler biçiminde yürütülmektedir. Bir hafta kil ile çalışan çocuk, öteki hafta boya ile renk çalışması yapar, daha sonraki hafta baskı çalışır. Bu tür çalışmalar genelde anlık ilgiyi diri tutar, güdülenmeyi artırır, ama; deneyim, bilgi ve kavram birbirleriyle ilgisiz bir küme oluşturur ve doğal olarak sonuçta gerçek bir öğrenme olamaz. Oysa sanatta öğrenme oldukça karmaşık ama yine de dizgesel bir süreçtir, u süreç içinde kimi bilgileri kavrama zaman alır. Kimi çalışma çok tekrar ister, alışmaların tümü ise deneyimlerin, araştırmaların sürekliliğini sağlamak için araştırma yapmayı, güç harcamayı gerektirir. Böyle bir öğrenme bir projeden ekine, bir gereçten ötekine atlayarak gerçekleşemez. Sanatta öğrenme bir sürekliliğin sonucunda olur.

Yaratıcılık Adına Kullanılan Değişik Gereçler:

Her ders bir projenin uygulanması yanında, bu derslerde amaç gözetmeksizin kullanılan gereçler de öğrenmeyi olumsuz etkiler. Bir üretim o üretimin pekleşmesinde kullanılan gerecin tüm olanaklarının ve sınırlılıklarının bilinmesine ve o gerecin yetkin bir beceri ile işlenmesine bağlıdır. Her hafta yeni bir sürecin kullanıldığı etkinliklerde, henüz bir gereci iyi tanımadan ötekine geçerek çocuklarda öğrenmeyi kesintiye uğratar.

Tek Boyutlu Sanat Eğitimi:

Okullarımızda gözlenen yöntemsel bir başka sorun yoğunluğun yalnız uygulama alanına verildiği programlardır. Bu programların özünü yalnız bir sanat formu yaratmak, ürün vermek oluşturur. Çocukların tümü resim, heykel ya da sanatın öteki formlarını üretmekle yükümlüdür. Bu tek yanlı programların içinde saklı olan görüş, sanatın eleştirel ve kültürel işlevlerinin uygulamanın kendiliğinden gerçekleşeceği. Bir başka deyişle çocuk eğer sanatı olarak öğrenirse, bu davranış ona eleştirel bir görüş de kazandıracaktır.

Programlarda Amaç Karmaşası:

Öğretim programları, yıllık ve günlük planlar incelendiğinde bu programlarda çoğunlukla yuvarlak ve belirsiz kavramlardan oluşan amaçların yer aldığı görülür. Öğretmen, neyi, niçin, öğreteceğini, bu öğretimin sonucunda, çocuğun ne elde edeceğini oldukça yakın bir saptamayla önceden belirlemelidir. Sanatın kendine özgü yapısı akademik düzenceler gibi kesin sonuçlara olanak vermese de, öğretmene amaçları uygulamada büyük esneklik sağlamaktadır. Kimi durumlarda bir sorunun pek çok yanıtı

ortaya çıkarabilir. Ancak bu rastlantısal bir sonuç değil, önceden saptanan hedeflere her çocuğun kendi düş gücü doğrultusunda yaklaşımının bir sonucudur.

Sonuç olarak, sanat eğitiminin ülkemizde birbiriyle ilişkili pek çok sorunu vardır. Bu sorunlardan birinin ya da birkaçının çözümü sağlıklı bir sanat eğitimi için yeterli değildir. Sorunlara geniş perspektif içinde yaklaşarak çözümler aranmalıdır. Birçok sorun, sanat eğitiminin tarihsel gelişimi içinden değişerek günümüze ulaşmıştır. Bu değişim sürecini daha yakından incelemek sorunlara daha iyi çözümler bulmak için gereklidir. Bundan sonraki bölümde sanat eğitimi tarihi, görüş belirleyen ve uygulamayı etkileyen temel noktalardan yaklaşılarak incelenecektir (Kirişoğlu, 2005).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Görsel sanatlar dersinin yeterlikleri konusunda öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemleri, geçmişte ya da şuan var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009: 77).

Çalışmanın teorik kısmı kitap, makale, bu alanda daha önce hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarından faydalanarak hazırlanmıştır. Uygulama kısmında ise oluşturulan ölçek pilot uygulamaya tabii tutulmuş, gereksiz, cevaplayıcıyı çeldirici ve anlaşılması zor olan sorular ya ölçekten çıkartılmış ya da yeniden düzenlenmiştir. Araştırma, Malatya Büyükşehir Belediyesine bağlı Battalgazi ve Yeşilyurt merkez ilçelerindeki ilk ve ortaokullardaki Görsel Sanatlar Dersi öğretmenler üzerinden yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu belirlenirken raslantısal bir yöntem izlenmiştir. Yapılan anketin amacı uygulayıcı tarafından katılımcıya açıklanmış ve formdaki sorular katılımcı tarafından doldurulmuştur.

3.1. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu iki ölçekten oluşmaktadır. İlk form cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, toplam hizmeti süresi, bu kurumdaki hizmeti, haftalık çalışma süresi ve okuldaki öğretmen sayısı ifadelerinden oluşmaktadır. İkinci formda Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (öğrenci için) görüşleri 11 ifade, Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin görüşleri 10 ifade ve Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (ders için) görüşleri 11 ifade yer almaktadır.

3.2. Verilerin Analizi

Ankete elde edilen veriler, SPSS 20,0 Paket Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Maddelerin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan

“Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım göstermediğinden nonparametrik test olan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Demografik değişkenlere göre bütün ifadelere, Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (öğrenci) görüşleri, Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (öğretmen) görüşleri ve Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (ders) görüşleri analiz edilmiştir.

Araştırmada uygulanan ölçeklerin güvenilirlik düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değeri; $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değil, $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirlik, $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Tablo 1. Güvenirlik Analizi

Ölçekler	Sayı	Cronbach Alpha
Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğrenci)	11	0,753
Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğretmen)	10	0,731
Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Ders)	11	0,848
Toplam	32	0,812

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğrenci) ölçeği güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değeri 0,753 oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğretmen) ölçeği güvenilirlik analizinde Cronbach Alpha değeri 0,731 oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Ders) ölçeği Cronbach Alpha değeri 0,848 olarak bulunmuştur. Ölçekteki bütün ifadelerin Cronbach Alpha değeri 0,812’dir (Tablo 1).

3.2. Bulgular ve Yorum

3.2.1. Demografik Özellikler

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de bulunmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik özelliklerinin dağılımı

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	13	32,5
	Kadın	27	67,5
Yaş	30 yaş ve altı	15	37,5
	31-40 yaş	17	42,5
	41 yaş ve üstü	8	20,0
Medeni Durum	Bekar	11	27,5
	Evli	29	72,5
Öğrenim Durumu	Lisans	36	90,0
	Yüksek Lisans	4	10,0
Toplam hizmet süresi	1-5 yıl	15	37,5
	6-10 yıl	9	22,5
	11-15 yıl	4	10,0
	16-20 yıl	12	30,0
Okuldaki hizmet süresi	10 yıl ve az	27	67,5
	10 yıldan fazla	13	32,5
Haftalık çalışma saati	20 Saat ve az	27	67,5
	21 saat ve üstü	13	32,5
Okuldaki öğretmen sayısı	30'dan az	17	42,5
	30-50	12	30,0
	50'den çok	11	27,5

Araştırmaya katılan kişilerin 13 kişi (%32,5)'i erkek ve 27 kişi (%67,5)'i ise kadınlardan oluşmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2'de katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde 15 kişi (%37,5)'i 30 yaşında ve altında, 17 kişi (%42,5)'si 31-40 yaş arası ve 8 kişi (%20,0)'i ise 41 yaş ve üzeri şeklindedir.

Araştırmaya katılanların 11 kişi (%27,5)'i bekar ve 29 kişisi (%72,5) ise evli olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılanların %90,0'nı (36 kişi) lisans mezunu ve %10,0'i ise (4 kişi) yüksek lisans mezunu şeklindedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin toplam hizmet süreleri incelendiğinde; 1-5 yıl arasında 15 kişi (%37,5), 6-10 yıl arası 9 kişi (%22,5), 11-15 yıl arası 4 kişi (%10,0) ve 16-20 yıl arası olanlar 12 kişi (%30,0) şeklinde olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin şuan çalıştığı okuldaki hizmet süresi incelendiğinde; 11 yıldan az olan 27 kişi (%67,5) ve 11 yıl ve üstü olan 13 kişi (%32,5) şeklinde olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin haftalık çalışma saati incelendiğinde; 20 saat ve az çalışanlar 27 kişi (%67,5) ve 20 saat üzeri çalışanlar ise 13 kişi (%32,5) şeklindedir (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğretmenin çalıştığı okuldaki öğretmen sayısı incelendiğinde; 17 kişi (%42,5)'i okulundaki öğretmen 30'dan az, 12 kişi (%30,0)'si 30-50 arası ve 11 kişi (%27,5)'i ise okulunda 50'den çok öğretmen olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 2).

3.3.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırma anketinde Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci) sorulan ifadelerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Öğrenci) Frekans Dağılımı

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)		Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	f	-	2	19	19
	%	-	5,0	47,5	47,5
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	f	-	-	23	57,5
	%	-	-	57,5	42,5
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	f	-	4	16	20
	%	-	10,0	40,0	50,0
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	f	-	1	13	26
	%	-	2,5	32,5	65,0
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	f	-	2	12	26
	%	-	5,0	30,0	65,0
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	f	-	-	12	28
	%	-	-	30,0	70,0
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	f	-	3	14	23
	%	-	7,5	35,0	57,5
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	f	1	-	12	27
	%	2,5	-	30,0	67,5
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	f	-	2	13	25
	%	-	5,0	32,5	62,5
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	f	-	1	7	32
	%	-	2,5	17,5	80,0
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	f	-	-	12	28
	%	-	-	30,0	70,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görsel sanatlar yeterliklerinin öğrencilerin %95,0'i yaparak yaşayarak öğrenmeleri, her zaman kalıcı hale getirmektedir. Öğrencileri %100'ü tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir. Öğrencilerin %90,0'nı mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar. Öğrencilerin %97,5'u görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar. Öğrencilerin %95,0'i bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar. Öğrencilerin % 100'ü iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır. Öğrencilerin %92,5'i düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır. Öğrencilerin %97,5'i gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar. Öğrencilerin %95,0'i eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir. Öğrencilerin %97,5'i ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir. Öğrencinin %100'i beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlamaktadır (Tablo 3).

Katılımcıların cinsiyete göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)		N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	Erkek	13	21,42	278,50	163,500	,696
	Kadın	27	20,06	541,50		
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	Erkek	13	16,62	216,00	125,000	,089
	Kadın	27	22,37	604,00		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	Erkek	13	18,65	242,50	151,500	,441
	Kadın	27	21,39	577,50		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Erkek	13	20,00	260,00	169,000	,821
	Kadın	27	20,74	560,00		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Erkek	13	16,73	217,50	126,500	,090
	Kadın	27	22,31	602,50		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	Erkek	13	17,27	224,50	133,500	,127
	Kadın	27	22,06	595,50		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	Erkek	13	16,31	212,00	121,000	,072
	Kadın	27	22,52	608,00		
	Erkek	13	17,50	227,50	136,500	,168

Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	Kadın	27	21,94	592,50		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	Erkek	13	18,08	235,00	144,000	,284
	Kadın	27	21,67	585,00		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	Erkek	13	19,69	256,00	165,000	,663
	Kadın	27	20,89	564,00		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	Erkek	13	21,88	284,50	157,500	,513
	Kadın	27	19,83	535,50		
Genel toplam puan	Erkek	13	15,19	197,50	106,500	,045*
	Kadın	27	23,06	622,50		

*p<,05;

Tablo 4 incelendiğinde; öğretmenlerin cinsiyet değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Cinsiyet değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (öğrenci) toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kadın öğretmenlerin sıra ortalaması ve sıra toplamı erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür (U=106,500;p(,045)<,05).

Katılımcıların yaşa göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)		N	Sıra ortalama	X ²	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	<30	15	18,90	,705	,703
	31-40	17	20,94		
	>40	8	22,56		
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	<30	15	18,67	3,288	,193
	31-40	17	23,76		
	>40	8	17,00		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	<30	15	22,10	,564	,754
	31-40	17	19,68		
	>40	8	19,25		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<30	15	18,40	5,222	,073
	31-40	17	19,06		
	>40	8	27,50		

Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<30	15	20,70	,702	,704
	31-40	17	19,26		
	>40	8	22,75		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	<30	15	21,17	,289	,865
	31-40	17	20,62		
	>40	8	19,00		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	<30	15	21,70	,497	,780
	31-40	17	19,21		
	>40	8	21,00		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	<30	15	20,07	,290	,865
	31-40	17	20,12		
	>40	8	22,13		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	<30	15	21,67	2,868	,238
	31-40	17	21,97		
	>40	8	15,19		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	<30	15	19,30	3,422	,181
	31-40	17	23,12		
	>40	8	17,19		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	<30	15	21,17	,289	,865
	31-40	17	20,62		
	>40	8	19,00		
Genel toplam puan	<30	15	19,13	,753	,686
	31-40	17	22,35		
	>40	8	19,13		

Tablo 5’ incelendiğinde; katılımcıların yaş değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların medeni durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğrenci)	N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	Bekar	11	17,95	197,50	131,500 ,339
	Evli	29	21,47	622,50	

Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	Bekar	11	15,64	172,00	106,000	,058
	Evli	29	22,34	648,00		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	Bekar	11	22,32	245,50	139,500	,501
	Evli	29	19,81	574,50		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Bekar	11	18,64	205,00	139,000	,455
	Evli	29	21,21	615,00		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Bekar	11	21,68	238,50	146,500	,638
	Evli	29	20,05	581,50		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	Bekar	11	19,23	211,50	145,500	,593
	Evli	29	20,98	608,50		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	Bekar	11	19,82	218,00	152,000	,795
	Evli	29	20,76	602,00		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	Bekar	11	17,55	193,00	127,000	,228
	Evli	29	21,62	627,00		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	Bekar	11	21,09	232,00	153,000	,817
	Evli	29	20,28	588,00		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	Bekar	11	19,18	211,00	145,000	,527
	Evli	29	21,00	609,00		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	Bekar	11	21,05	231,50	153,500	,819
	Evli	29	20,29	588,50		
Genel toplam puan	Bekar	11	16,55	182,00	116,000	,185
	Evli	29	22,00	638,00		

Tablo 6 incelendiğinde; katılımcıların medeni durum değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	Lisans	36	20,39	734,00	68,000	,839
	Yüksek lisans	4	21,50	86,00		
	Lisans	36	21,44	772,00	38,000	,074

Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	Yüksek lisans	4	12,00	48,00		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	Lisans	36	21,17	762,00	48,000	,229
	Yüksek lisans	4	14,50	58,00		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Lisans	36	20,26	729,50	63,500	,645
	Yüksek lisans	4	22,63	90,50		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	Lisans	36	20,25	729,00	63,000	,627
	Yüksek lisans	4	22,75	91,00		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	Lisans	36	20,94	754,00	56,000	,364
	Yüksek lisans	4	16,50	66,00		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	Lisans	36	21,33	768,00	42,000	,123
	Yüksek lisans	4	13,00	52,00		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	Lisans	36	20,86	751,00	59,000	,473
	Yüksek lisans	4	17,25	69,00		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	Lisans	36	21,99	791,50	18,500	,005*
	Yüksek lisans	4	7,13	28,50		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	Lisans	36	21,25	765,00	45,000	,080
	Yüksek lisans	4	13,75	55,00		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	Lisans	36	21,50	774,00	36,000	,041*
	Yüksek lisans	4	11,50	46,00		
Genel toplam puan	Lisans	36	21,68	780,50	29,500	,054
	Yüksek lisans	4	9,88	39,50		

*p<,05;

Tablo 7 incelendiğinde; öğretmenlerin öğrenim durumuna göre öğrencilerin eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında lisans mezunu olan öğretmenler yüksek lisans mezunu olan öğretmenlere göre sıra ortalaması daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=18,500; p(,005)<,05). Öğretmenlerin öğrenim durumuna göre öğrencilerin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında lisans mezunu olan öğretmenler yüksek lisans mezunu olan öğretmenlere göre öğrencilerin sıra ortalaması daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=36,000; p(,041)<,05). Öğretmenlerin öğrenim durum değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve

yeterlikleri (Öğrenci) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların toplam hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)		N	Sıra ortalama	X ²	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	1-5 yıl	15	18,90	2,308	,511
	6-10 yıl	9	18,33		
	11-15 yıl	4	26,25		
	16-20 yıl	12	22,21		
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	1-5 yıl	15	18,67	3,203	,361
	6-10 yıl	9	23,11		
	11-15 yıl	4	27,00		
	16-20 yıl	12	18,67		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	1-5 yıl	15	22,10	2,096	,553
	6-10 yıl	9	22,28		
	11-15 yıl	4	21,50		
	16-20 yıl	12	16,83		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	1-5 yıl	15	19,70	2,966	,397
	6-10 yıl	9	16,67		
	11-15 yıl	4	22,63		
	16-20 yıl	12	23,67		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	1-5 yıl	15	19,43	,434	,933
	6-10 yıl	9	21,17		
	11-15 yıl	4	22,75		
	16-20 yıl	12	20,58		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	1-5 yıl	15	21,17	2,554	,466
	6-10 yıl	9	19,83		
	11-15 yıl	4	26,50		
	16-20 yıl	12	18,17		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	1-5 yıl	15	20,47	,845	,839
	6-10 yıl	9	18,72		
	11-15 yıl	4	24,38		
	16-20 yıl	12	20,58		
	1-5 yıl	15	21,37	3,838	,279

Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	6-10 yıl	9	16,17		
	11-15 yıl	4	27,00		
	16-20 yıl	12	20,50		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	1-5 yıl	15	21,67	3,854	,278
	6-10 yıl	9	19,56		
	11-15 yıl	4	28,00		
	16-20 yıl	12	17,25		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	1-5 yıl	15	19,30	4,938	,176
	6-10 yıl	9	24,50		
	11-15 yıl	4	24,50		
	16-20 yıl	12	17,67		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	1-5 yıl	15	18,50	4,617	,202
	6-10 yıl	9	24,28		
	11-15 yıl	4	26,50		
	16-20 yıl	12	18,17		
Genel toplam puan	1-5 yıl	15	18,90	5,054	,168
	6-10 yıl	9	20,22		
	11-15 yıl	4	32,75		
	16-20 yıl	12	18,63		

Tablo 8 incelendiğinde; katılımcıların toplam hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların bu kurumda hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)	N	Sıra ort.	Sıra toplam	U	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	10 yıl ve altı	27	21,46	579,50	149,500 ,397
	11 yıl ve üstü	13	18,50	240,50	
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	10 yıl ve altı	27	20,15	544,00	166,000 ,749
	11 yıl ve üstü	13	21,23	276,00	

Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	10 yıl ve altı	27	19,39	523,50	145,500	,336
	11 yıl ve üstü	13	22,81	296,50		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	10 yıl ve altı	27	18,83	508,50	130,500	,118
	11 yıl ve üstü	13	23,96	311,50		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	10 yıl ve altı	27	20,20	545,50	167,500	,782
	11 yıl ve üstü	13	21,12	274,50		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	10 yıl ve altı	27	20,57	555,50	173,500	,942
	11 yıl ve üstü	13	20,35	264,50		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	10 yıl ve altı	27	19,15	517,00	139,000	,229
	11 yıl ve üstü	13	23,31	303,00		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	10 yıl ve altı	27	20,26	547,00	169,000	,818
	11 yıl ve üstü	13	21,00	273,00		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	10 yıl ve altı	27	21,39	577,50	151,500	,415
	11 yıl ve üstü	13	18,65	242,50		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	10 yıl ve altı	27	20,74	560,00	169,000	,787
	11 yıl ve üstü	13	20,00	260,00		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	10 yıl ve altı	27	21,31	575,50	153,500	,424
	11 yıl ve üstü	13	18,81	244,50		
Genel toplam puan	10 yıl ve altı	27	19,98	539,50	161,500	,684
	11 yıl ve üstü	13	21,58	280,50		

Tablo 9 incelendiğinde; katılımcıların bu kurumda hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların haftalık çalışma saatine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)		N	Sıra Ort.	Sıra toplam	U	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	<=20	27	19,35	522,50	144,500	,313
	>=21	13	22,88	297,50		
	<=20	27	21,63	584,00	145,000	,304

Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	>=21	13	18,15	236,00		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	<=20	27	23,39	631,50	97,500	,012*
	>=21	13	14,50	188,50		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<=20	27	20,28	547,50	169,500	,835
	>=21	13	20,96	272,50		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<=20	27	22,57	609,50	119,500	,053
	>=21	13	16,19	210,50		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	<=20	27	20,57	555,50	173,500	,942
	>=21	13	20,35	264,50		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	<=20	27	20,83	562,50	166,500	,767
	>=21	13	19,81	257,50		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	<=20	27	21,94	592,50	136,500	,168
	>=21	13	17,50	227,50		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	<=20	27	21,67	585,00	144,000	,284
	>=21	13	18,08	235,00		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	<=20	27	23,06	622,50	106,500	,004*
	>=21	13	15,19	197,50		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	<=20	27	22,06	595,50	133,500	,127
	>=21	13	17,27	224,50		
Genel toplam puan	<=20	27	23,17	625,50	103,500	,036*
	>=21	13	14,96	194,50		

*p<,05;

Tablo 10 incelendiğinde; öğretmenlerin haftalık çalışma süresine göre öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında çalışma süresi 20 saat ve altında olan öğretmenlerin sıra ortalaması 21 saat ve üstü olan öğretmenlere göre sıra ortalaması daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=97,500; p(,012)<,05). Öğretmenlerin haftalık çalışma süresine göre öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında çalışma süresi 20 saat ve altında olan öğretmenlerin sıra ortalaması 21 saat ve üstü olan öğretmenlere göre sıra ortalaması daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=106,500; p(,004)<,05). Öğretmenlerin haftalık çalışma süresine göre öğrencilerin Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) genel toplam puanlarının sıra ortalaması dikkate alındığında çalışma süresi 20 saat ve altında olan öğretmenlerin sıra ortalaması 21 saat ve üstü olan öğretmenlere göre sıra ortalaması

daha yüksektir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=103,500$; $p(,036)<,05$). Öğretmenlerin haftalık çalışma saati ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Okuldaki öğretmen sayısına göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğrenci)	N	Sıra ortalama	X ²	p
Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	<30	17 22,56	6,297	,043*
	30-50	12 14,29		
	>50	11 24,09		
Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir	<30	17 22,59	4,571	,102
	30-50	12 15,33		
	>50	11 22,91		
Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar	<30	17 20,97	4,341	,114
	30-50	12 24,50		
	>50	11 15,41		
Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<30	17 24,06	5,401	,067
	30-50	12 15,54		
	>50	11 20,41		
Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar	<30	17 20,38	,004	,998
	30-50	12 20,58		
	>50	11 20,59		
Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır	<30	17 25,32	16,586	,000*
	30-50	12 11,50		
	>50	11 22,86		
Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır	<30	17 23,06	3,528	,171
	30-50	12 15,96		
	>50	11 21,50		
Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar	<30	17 22,03	1,999	,368
	30-50	12 17,25		
	>50	11 21,68		
Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir	<30	17 19,74	,420	,810
	30-50	12 20,08		

	>50	11	22,14		
Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir	<30	17	18,76	1,803	,406
	30-50	12	22,88		
	>50	11	20,59		
Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar	<30	17	19,44	,996	,608
	30-50	12	19,83		
	>50	11	22,86		
Genel toplam puan	<30	17	22,59	4,248	,120
	30-50	12	14,75		
	>50	11	23,55		

*p<0,05;

Tablo 11 incelendiğinde; okuldaki öğretmen sayısına göre öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir ifadesinin sıra ortaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=6,297$; $p(,043)<,05$). Okuldaki öğretmen sayısına göre öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır ifadesinin sıra ortaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=16,586$; $p(,000)<,05$). Okuldaki öğretmen sayısı ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların okuldaki öğretmen sayı gruplarına göre öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir ifadesi ve öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır ifadesinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Okuldaki Öğretmen Sayı Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

	Öğretmen sayısı	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir	<30	17	17,44	296,50	60,500	,039*
	30-50	12	11,54	138,50		
	30-50	12	9,25	111,00	33,000	,020*
	50-70	11	15,00	165,00		
	<30	17	19,15	325,50	31,500	,000*
	30-50	12	9,13	109,50		

Öğrencilerin	iç	dünyasını	30-50	12	8,88	106,50	28,500	,008*
zenginleştirip	yaratıcılıklarını	ön	50-70	11	15,41	169,50		
plana çıkarır								

Tablo 14 incelendiğinde; öğretmen sayısı 30'dan küçük olanların sıra ortalaması 30-50 arasında öğretmen sayısına sahip olan okullar arasında öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır ($U=60,500;p<0,05$). Ayrıca 30-50 arası ile 50-70 arası öğretmen sayısına sahip olanlar arasında öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir ifadesi arasında farklılık bulunmuştur ($U=33,000;p<0,05$). Öğretmen sayısı 30'dan küçük olanların sıra ortalaması 30-50 arasında öğretmen sayısına sahip olan okullar arasında öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır ($U=60,500;p<0,05$). Ayrıca 30-50 arası ile 50-70 arası öğretmen sayısına sahip olanlar arasında Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır ifadesi arasında farklılık bulunmuştur ($U=33,000;p<0,05$).

3.3.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırma anketinde Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen) sorulan ifadelerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 13. Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Öğretmen) Frekans Dağılımı

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	f	-	-	1	27	12
	%	-	-	2,5	67,5	30,0
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	f	-	-	2	23	15
	%	-	-	5,0	57,5	37,5
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	f	-	-	4	19	17
	%	-	-	10,0	47,5	42,5
	f	-	1	8	13	18

Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	%	-	2,5	20,0	32,5	45,0
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	f	1	1	6	17	15
	%	2,5	2,5	15,0	42,5	37,5
Müfredat kapsamında yeterli değil	f	3	4	8	10	15
	%	7,5	10,0	20,0	25,0	37,5
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	f	-	4	4	19	13
	%	-	10,0	10,0	47,5	32,5
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	f	-	-	-	23	17
	%	-	-	-	57,5	42,5
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	f	1	2	5	16	16
	%	2,5	5,0	12,5	40,0	40,0
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	f	1	-	1	16	22
	%	2,5	-	2,5	40,0	55,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görsel sanatlar yeterliklerini öğretmenlerin %97,5'i sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirdiği, %2,5'i ise geliştirmede şeklindedir. Öğretmenlerin %95'i bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır. Öğretmenlerin %90,0'nı öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır. Öğretmenlerin %77,5'i zaman yetersizliğinden dolayı müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanırlar. Öğretmenlerin %80,0'ni zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır. Öğretmenlerin %62,5'i müfredat kapsamının yeterli olmadığını. Öğretmenlerin %80,0'ni diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır. Öğretmenlerin %100'ü farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar. Öğretmenlerin %80,0'ni mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir. Öğretmenlerin %95,0'i kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlamaktadır (Tablo 13).

Katılımcıların cinsiyete göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri ifadelerinin Mann-Whitney U testi Tablo 14'de sunulmuştur.

Tablo 14. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğretmen)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	Erkek	13	19,50	253,50	162,500	,645
	Kadın	27	20,98	566,50		
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	Erkek	13	20,35	264,50	173,500	,947
	Kadın	27	20,57	555,50		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	Erkek	13	18,15	236,00	145,000	,329
	Kadın	27	21,63	584,00		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	Erkek	13	21,12	274,50	167,500	,804
	Kadın	27	20,20	545,50		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	Erkek	13	16,88	219,50	128,500	,145
	Kadın	27	22,24	600,50		
Müfredat kapsamında yeterli değil	Erkek	13	18,54	241,00	150,000	,443
	Kadın	27	21,44	579,00		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	Erkek	13	20,54	267,00	175,000	,988
	Kadın	27	20,48	553,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	Erkek	13	22,77	296,00	146,000	,320
	Kadın	27	19,41	524,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	Erkek	13	20,38	265,00	174,000	,963
	Kadın	27	20,56	555,00		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	Erkek	13	23,00	299,00	143,000	,285
	Kadın	27	19,30	521,00		
Genel toplam puan	Erkek	13	19,65	255,50	164,500	,750
	Kadın	27	20,91	564,50		

Tablo 14 incelendiğinde; Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların yaşa göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)	N	Sıra ortalama	X ²	p	
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	<30	15	21,50	,671	,715
	31-40	17	20,74		
	>41	8	18,13		
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	<30	15	20,77	,304	,859
	31-40	17	21,09		
	>41	8	18,75		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	<30	15	22,07	,952	,621
	31-40	17	18,62		
	>41	8	21,56		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	<30	15	21,13	1,818	,403
	31-40	17	22,09		
	>41	8	15,94		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	<30	15	21,93	,783	,676
	31-40	17	18,74		
	>41	8	21,56		
Müfredat kapsamında yeterli değil	<30	15	22,10	1,181	,554
	31-40	17	20,82		
	>41	8	16,81		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	<30	15	26,57	9,290	,010*
	31-40	17	18,82		
	>41	8	12,69		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	<30	15	24,00	3,162	,206
	31-40	17	19,06		
	>41	8	17,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	<30	15	19,30	,699	,705
	31-40	17	22,18		
	>41	8	19,19		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	<30	15	14,37	8,943	,011*
	31-40	17	25,03		
	>41	8	22,38		
Genel toplam puan	<30	15	21,53	,817	,665
	31-40	17	21,15		
	>41	8	17,19		

*p<0,05;

Tablo 15 incelendiğinde; katılımcıların yaş değişkenine göre diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesinin sıra ortaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=9,290$; $p(,010)<,05$). Okuldaki öğretmenlerin yaşlarına göre kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar ifadesinin sıra ortaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=8,943$; $p(,011)<,05$). Okuldaki öğretmenlerin yaşı ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların okuldaki öğretmenlerin yaş gruplarına göre diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesi ve kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar ifadesinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Okuldaki Öğretmen Yaş Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğrenci) Mann-Whitney U Testi

	Yaş	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	<30	15	19,87	298,00	77,000	,038*
	31-40	17	13,53	230,00		
	<30	15	17,70	220,50	19,500	,005*
	>41	8	6,94	55,50		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	<30	15	12,00	180,00	60,000	,004*
	31-40	17	20,47	348,00		

* $p<,05$;

Tablo 16 incelendiğinde; öğretmenlerin yaşı 30’dan küçük olanların sıra ortalaması 31-40 arasında olan öğretmenler arasında diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır ($U=77,000$; $p<0,05$). Ayrıca 30’dan küçük olanlar ile yaşı 41 ve büyük olan öğretmenlerin arasında diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar

yaşanmamaktadır ifadesi arasında farklılık bulunmuştur (U=19,500;p<,05). Öğretmenlerin yaşı 30'dan küçük olanların sıra ortalaması 31-40 arasında olan öğretmenler arasında kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır (U=60,000;p<,05).

Katılımcıların medeni durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	Bekar	11	22,09	243,00	142,000	,516
	Evli	29	19,90	577,00		
Bireyde hayal dünyasının, duyu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	Bekar	11	24,36	268,00	117,000	,139
	Evli	29	19,03	552,00		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	Bekar	11	22,18	244,00	141,000	,535
	Evli	29	19,86	576,00		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	Bekar	11	22,55	248,00	137,000	,464
	Evli	29	19,72	572,00		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	Bekar	11	21,86	240,50	144,500	,626
	Evli	29	19,98	579,50		
Müfredat kapsamında yeterli değil	Bekar	11	24,00	264,00	121,000	,225
	Evli	29	19,17	556,00		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	Bekar	11	26,73	294,00	91,000	,025*
	Evli	29	18,14	526,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	Bekar	11	26,55	292,00	93,000	,019*
	Evli	29	18,21	528,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	Bekar	11	25,59	281,50	103,500	,069
	Evli	29	18,57	538,50		
Kullanılan materyal (boya,fırça,tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	Bekar	11	20,09	221,00	155,000	,877
	Evli	29	20,66	599,00		
Genel toplam puan	Bekar	11	26,41	290,50	94,500	,048*
	Evli	29	18,26	529,50		

Tablo 17 incelendiğinde; öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında bekar öğretmenler evli öğretmenlere göre daha yüksektir. İstatistiksel olarak bir fark bulunmuştur ($U=91,000$; $p(,025)<,05$). Öğretmenlerin medeni durum değişkenine göre sanat eğitiminde farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık görülmüştür ($U=93,000$; $p(,019)<,05$). Katılımcıların medeni durum değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) genel toplam puanları arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Bekar öğretmenlerin sıra ortalaması evli öğretmenlere göre daha yüksek saptanmıştır ($U=94,500$; $p(,048)<,05$). Katılımcıların medeni durum değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	Lisans	36	21,11	760,00	50,000	,224
	Yüksek lisans	4	15,00	60,00		
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	Lisans	36	21,22	764,00	46,000	,178
	Yüksek lisans	4	14,00	56,00		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	Lisans	36	21,04	757,50	52,500	,330
	Yüksek lisans	4	15,63	62,50		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	Lisans	36	20,00	720,00	54,000	,383
	Yüksek lisans	4	25,00	100,00		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	Lisans	36	20,44	736,00	70,000	,948
	Yüksek lisans	4	21,00	84,00		
Müfredat kapsamında yeterli değil	Lisans	36	20,40	734,50	68,500	,870

	Yüksek lisans	4	21,38	85,50		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	Lisans	36	21,08	759,00	51,000	,306
	Yüksek lisans	4	15,25	61,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	Lisans	36	21,44	772,00	38,000	,074
	Yüksek lisans	4	12,00	48,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	Lisans	36	20,79	748,50	61,500	,612
	Yüksek lisans	4	17,88	71,50		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunmuşluğu sağlar	Lisans	36	20,03	721,00	55,000	,382
	Yüksek lisans	4	24,75	99,00		
Genel toplam puan	Lisans	36	20,89	752,00	58,000	,527
	Yüksek lisans	4	17,00	68,00		

Tablo 18 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim durum değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların toplam hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğretmen)	N	Sıra ortalama	X ²	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	1-5 yıl	15	20,20	1,447 ,695
	6-10 yıl	9	23,67	
	11-15 yıl	4	19,88	
	16-20 yıl	12	18,71	
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	1-5 yıl	15	19,50	,885 ,829
	6-10 yıl	9	23,17	
	11-15 yıl	4	18,75	
	16-20 yıl	12	20,33	
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	1-5 yıl	15	19,67	,590 ,899
	6-10 yıl	9	22,00	
	11-15 yıl	4	23,00	
	16-20 yıl	12	19,58	
	1-5 yıl	15	21,13	,576 ,902

Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	6-10 yıl	9	21,78		
	11-15 yıl	4	17,25		
	16-20 yıl	12	19,83		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	1-5 yıl	15	22,70	1,951	,583
	6-10 yıl	9	21,56		
	11-15 yıl	4	15,25		
	16-20 yıl	12	18,71		
Müfredat kapsamında yeterli değil	1-5 yıl	15	24,17	5,932	,115
	6-10 yıl	9	21,00		
	11-15 yıl	4	9,00		
	16-20 yıl	12	19,38		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	1-5 yıl	15	26,57	10,445	,015*
	6-10 yıl	9	21,61		
	11-15 yıl	4	16,25		
	16-20 yıl	12	13,50		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	1-5 yıl	15	22,67	3,269	,352
	6-10 yıl	9	23,11		
	11-15 yıl	4	17,00		
	16-20 yıl	12	17,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	1-5 yıl	15	21,40	,670	,880
	6-10 yıl	9	21,28		
	11-15 yıl	4	16,63		
	16-20 yıl	12	20,08		
Kullanılan materyal (boya,fırça,tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	1-5 yıl	15	17,53	2,987	,394
	6-10 yıl	9	23,17		
	11-15 yıl	4	17,63		
	16-20 yıl	12	23,17		
Genel toplam puan	1-5 yıl	15	23,20	4,330	,228
	6-10 yıl	9	23,11		
	11-15 yıl	4	11,00		
	16-20 yıl	12	18,33		

Tablo 19 incelendiğinde; katılımcıların toplam hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Katılımcıların toplam hizmet süresi ile diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=10,445;p(,015)<,05$). Sadece katılımcıların toplam hizmet süresi ile diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar

yaşanmamaktadır ifadesinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Toplam Hizmet Süresi İle Diğer Derslere Adaptasyonu Sağlamak Konusunda Sorunlar Yaşanmamaktadır İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sonucu

Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
1-5 yıl	15	17,93	269,00	31,000	,002*
16-20 yıl	12	9,08	109,00		

*p<0,05;

Tablo 20 incelendiğinde toplam hizmet süresi 1-5 yıl çalışanlar ile 16-20 yıl çalışanların diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=31,000;p(,002)<,01).

Katılımcıların bu kurumda hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)	N	Sıra ort.	Sıra toplamı	U	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	10 yıl	27	21,50	580,50	148,500 ,339
	ve altı				
	11 yıl	13	18,42	239,50	
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	10 yıl	27	20,11	543,00	165,000 ,728
	ve altı				
	11 yıl	13	21,31	277,00	
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	10 yıl	27	19,81	535,00	157,000 ,554
	ve altı				
	11 yıl	13	21,92	285,00	

Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	10 yıl ve altı	27	19,41	524,00	146,000	,360
	11 yıl ve üstü	13	22,77	296,00		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	10 yıl ve altı	27	21,69	585,50	143,500	,321
	11 yıl ve üstü	13	18,04	234,50		
Müfredat kapsamında yeterli değil	10 yıl ve altı	27	20,31	548,50	170,500	,881
	11 yıl ve üstü	13	20,88	271,50		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	10 yıl ve altı	27	21,94	592,50	136,500	,224
	11 yıl ve üstü	13	17,50	227,50		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	10 yıl ve altı	27	22,37	604,00	125,000	,089
	11 yıl ve üstü	13	16,62	216,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	10 yıl ve altı	27	21,02	567,50	161,500	,665
	11 yıl ve üstü	13	19,42	252,50		
Kullanılan materyal (boya,fırça,tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	10 yıl ve altı	27	21,44	579,00	150,000	,401
	11 yıl ve üstü	13	18,54	241,00		
Genel toplam puan	10 yıl ve altı	27	21,50	580,50	148,500	,434
	11 yıl ve üstü	13	18,42	239,50		

Tablo 21 incelendiğinde; katılımcıların bu kurumda hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların haftalık çalışma saatine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Öğretmen)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	<20	27	20,78	561,00	168,000	,791
	>=21	13	19,92	259,00		
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	<20	27	22,44	606,00	123,000	,082
	>=21	13	16,46	214,00		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	<20	27	22,67	612,00	117,000	,061
	>=21	13	16,00	208,00		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	<20	27	22,31	602,50	126,500	,129
	>=21	13	16,73	217,50		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	<20	27	23,43	632,50	96,500	,014*
	>=21	13	14,42	187,50		
Müfredat kapsamında yeterli değil	<20	27	22,93	619,00	110,000	,049*
	>=21	13	15,46	201,00		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	<20	27	22,69	612,50	116,500	,066
	>=21	13	15,96	207,50		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	<20	27	21,63	584,00	145,000	,304
	>=21	13	18,15	236,00		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	<20	27	24,43	659,50	69,500	,001*
	>=21	13	12,35	160,50		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	<20	27	20,39	550,50	172,500	,921
	>=21	13	20,73	269,50		
Genl toplam puan	<20	27	24,39	658,50	70,500	,002*
	>=21	13	12,42	161,50		

Tablo 22 incelendiğinde; katılımcıların haftalık çalışma süresi 20 saat ve az olanlar ile 21 saat ve üstü olanların zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=96,500; p(,014)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma süresi 20 saat ve az olanlar ile 21 saat ve üstü olanların Müfredat kapsamında yeterli değil ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=110,000; p(,049)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma süresi 20 saat ve az olanlar ile 21 saat ve üstü olanların Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=69,500; p(,001)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) genel toplam puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. (U=70,500; p(,002)<,01). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Okuldaki öğretmen sayısına göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23. Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Öğretmen) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmen (Öğretmen)	N	Sıra ortalaması	X ²	p	
Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duygular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir	<30	17	21,06	,114	,945
	30-50	12	19,88		
	>51	11	20,32		
Bireyde hayal dünyasının, duygu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır	<30	17	19,24	1,490	,475
	30-50	12	23,50		
	>51	11	19,18		
Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır	<30	17	20,44	,506	,776
	30-50	12	22,04		
	>51	11	18,91		
Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum	<30	17	18,41	2,042	,360
	30-50	12	24,17		
	>51	11			

	>51	11	19,73		
Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır	<30	17	18,12	2,086	,352
	30-50	12	24,04		
	>51	11	20,32		
Müfredat kapsamında yeterli değil	<30	17	18,29	2,827	,243
	30-50	12	25,04		
	>51	11	18,95		
Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	<30	17	21,15	11,558	,003*
	30-50	12	27,33		
	>51	11	12,05		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar	<30	17	19,06	4,166	,125
	30-50	12	25,33		
	>51	11	17,45		
Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir	<30	17	15,85	6,127	,047*
	30-50	12	25,83		
	>51	11	21,86		
Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar	<30	17	20,00	5,437	,066
	30-50	12	16,13		
	>51	11	26,05		
Genel toplam puan	<30	17	16,97	5,278	,072
	30-50	12	26,83		
	>51	11	19,05		

*p<,05;

Tablo 23'e göre; okuldaki öğretmen sayısı ile diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=11,558;p(,003)<,05$). Okuldaki öğretmen sayısı ile mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=6,127;p(,047)<,05$). Okuldaki öğretmen sayısı ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Sadece katılımcıların okulundaki öğretmen sayısı ile diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır ifadesinin ve mevcut ders saati sınıf

ortamı yeterli değildir ifadesinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 24’de sunulmuştur.

Tablo 24. Okuldaki Öğretmen Sayısı ile Diğer Derslere Adaptasyonu Sağlamak Konusunda Sorunlar Yaşanmamaktadır ve Mevcut Ders Saati sınıf ortamı yeterli değildir İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sonucu

Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır	N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
30-50	12	16,25	195,00	15,000	,001*
50-70	11	7,36	81,00		
Mevcut ders saati sınıf ortamı yeterli değildir					
<30	17	12,03	204,50	51,500	,017*
30-50	12	19,21	230,50		

*p<0,05;

Tablo 24 incelendiğinde okuldaki öğretmen sayısı 30-50 arasında olanlar ile 50-70 arasında olanların sıra ortalamaları dikkate alındığında diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamak arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=15,000;p(,001)<,05). Okuldaki öğretmen sayısı 30’dan az olanlar ile 30-50 arasında olanların sıra ortalamaları dikkate alındığında mevcut ders saati sınıf ortamı yeterli değildir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=51,500;p(,017)<,05).

3.3.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırma anketinde Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders) sorulan ifadelerin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25. Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmenin (Ders) Frekans Dağılımı

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	f	-	4	26	10
	%	-	10,0	65,0	25,0
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	f	-	2	21	17
	%	-	5,0	52,5	42,5

Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	f	-	3	21	16
	%	-	7,5	52,5	40,0
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	f	-	4	19	17
	%	-	10,0	47,5	42,5
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	f	-	1	18	21
	%	-	2,5	45,0	52,5
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	f	-	8	18	14
	%	-	20,0	45,0	35,0
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	f	-	3	17	20
	%	-	7,5	42,5	50,0
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	f	-	4	16	20
	%	-	10,0	40,0	50,0
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	f	1	7	16	16
	%	2,5	17,5	40,0	40,0
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	f	-	2	18	20
	%	-	5,0	45,0	50,0
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	f	-	5	17	18
	%	-	12,5	42,5	45,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görsel sanat derslerinin %90,0'nı temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır. Görsel sanat derslerinin % 95'i uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir. Görsel sanat derslerinin %92,5'i keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmekte. Görsel sanat derslerinin %907,0'nı sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır. Görsel sanat derslerinin %97,5'i bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır. Görsel sanat derslerinin %80,0'ni her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır. Görsel sanat derslerinin %92,5'i her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir. Görsel sanat derslerinin %90'nı her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir. Görsel sanat derslerinin %80'ni uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır. Görsel sanat derslerinin %95,0'i farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır. Görsel sanat derslerinin %87,5'i sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır (Tablo 25).

Katılımcıların cinsiyete göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 26'de sunulmuştur.

Tablo 26. Cinsiyet Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	Erkek	13	17,73	230,50	139,500	,217
	Kadın	27	21,83	589,50		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	Erkek	13	19,42	252,50	161,500	,647
	Kadın	27	21,02	567,50		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	Erkek	13	22,54	293,00	149,000	,390
	Kadın	27	19,52	527,00		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	Erkek	13	21,42	278,50	163,500	,701
	Kadın	27	20,06	541,50		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	Erkek	13	18,77	244,00	153,000	,457
	Kadın	27	21,33	576,00		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	Erkek	13	13,96	181,50	90,500	,008*
	Kadın	27	23,65	638,50		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	Erkek	13	20,54	267,00	175,000	,987
	Kadın	27	20,48	553,00		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	Erkek	13	18,65	242,50	151,500	,441
	Kadın	27	21,39	577,50		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	Erkek	13	18,77	244,00	153,000	,485
	Kadın	27	21,33	576,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	Erkek	13	19,50	253,50	162,500	,672
	Kadın	27	20,98	566,50		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	Erkek	13	18,54	241,00	150,000	,419
	Kadın	27	21,44	579,00		
Genel toplam puan	Erkek	13	17,50	227,50	136,500	,259
	Kadın	27	21,94	592,50		

Tablo 26 incelendiğinde; öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır ifadesinin sıra ortalaması dikkate alındığında kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($U=90,500$; $p(,008)<,01$). Cinsiyet değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders) diğer ifadeleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların yaşa göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerinin Kruskal-Wallis testi Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Yaş Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	X ²	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	<30	15	18,10	1,427	,490
	31-40	17	21,91		
	>=41	8	22,00		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	<30	15	18,57	,921	,631
	31-40	17	21,26		
	>=41	8	22,50		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	<30	15	18,13	1,348	,510
	31-40	17	22,38		
	>=41	8	20,94		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	<30	15	20,43	,160	,923
	31-40	17	21,12		
	>=41	8	19,31		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	<30	15	20,90	,037	,982
	31-40	17	20,26		
	>=41	8	20,25		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	<30	15	22,37	1,695	,428
	31-40	17	20,85		
	>=41	8	16,25		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	<30	15	20,53	,064	,968
	31-40	17	20,12		
	>=41	8	21,25		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	<30	15	22,63	1,144	,564
	31-40	17	19,79		
	>=41	8	18,00		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	<30	15	22,43	6,570	,037*
	31-40	17	22,94		
	>=41	8	11,69		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	<30	15	19,70	4,069	,131
	31-40	17	23,79		
	>=41	8	15,00		
	<30	15	18,80	2,728	,256

Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	31-40	17	23,65		
	>=41	8	17,00		
Genel toplam puan	<30	15	20,93	1,455	,483
	31-40	17	22,15		
	>=41	8	16,19		

*p<0,05;

Tablo 27 incelendiğinde; katılımcıların yaş değişkenine göre uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesinin sıra ortaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=6,570$; $p(,037)<,05$). Katılımcıların yaş değişkeni ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların okuldaki öğretmenlerin yaş gruplarına göre uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesi hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. Okuldaki Öğretmenin Yaş Grubuna Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

		Yaş	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	<30	15	14,20	213,00	27,000	,022*	
	>=41	8	7,88	63,00			
	30-40	17	15,21	258,50	30,500	,020*	
	>=41	8	8,31	66,50			

*p<,05;

Tablo 28 incelendiğinde; öğretmenlerin yaşı 30’dan küçük olanların sıra ortalaması 41 ve üstü olan öğretmenler arasında uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesi arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır ($U=27,000$; $p<,05$). Ayrıca 30-40 yaş arasında olanlar ile yaşı 41 ve büyük olan öğretmenlerin arasında uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesi arasında farklılık bulunmuştur ($U=30,500$; $p<,05$).

Katılımcıların medeni durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. Medeni Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	Bekar	11	16,68	183,50	117,500	,131
	Evli	29	21,95	636,50		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	Bekar	11	18,86	207,50	141,500	,537
	Evli	29	21,12	612,50		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	Bekar	11	20,73	228,00	157,000	,932
	Evli	29	20,41	592,00		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	Bekar	11	25,45	280,00	105,000	,068
	Evli	29	18,62	540,00		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	Bekar	11	22,91	252,00	133,000	,359
	Evli	29	19,59	568,00		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	Bekar	11	18,86	207,50	141,500	,556
	Evli	29	21,12	612,50		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	Bekar	11	19,50	214,50	148,500	,709
	Evli	29	20,88	605,50		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	Bekar	11	20,50	225,50	159,500	1,000
	Evli	29	20,50	594,50		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	Bekar	11	24,59	270,50	114,500	,143
	Evli	29	18,95	549,50		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	Bekar	11	21,86	240,50	144,500	,608
	Evli	29	19,98	579,50		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	Bekar	11	19,95	219,50	153,500	,842
	Evli	29	20,71	600,50		
Genel toplam puan	Bekar	11	21,64	238,00	147,000	,704
	Evli	29	20,07	582,00		

Tablo 29 incelendiğinde; katılımcıların medeni durum ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders) toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30. Öğrenim Durum Değişkenine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Dersd)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	Lisans	36	20,83	750,00	60,000	,521
	Yüksek lisans	4	17,50	70,00		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	Lisans	36	20,81	749,00	61,000	,574
	Yüksek lisans	4	17,75	71,00		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	Lisans	36	20,71	745,50	64,500	,704
	Yüksek lisans	4	18,63	74,50		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	Lisans	36	21,86	787,00	23,000	,014*
	Yüksek lisans	4	8,25	33,00		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	Lisans	36	21,07	758,50	51,500	,291
	Yüksek lisans	4	15,38	61,50		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	Lisans	36	21,92	789,00	21,000	,013*
	Yüksek lisans	4	7,75	31,00		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	Lisans	36	20,42	735,00	69,000	,880
	Yüksek lisans	4	21,25	85,00		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	Lisans	36	21,17	762,00	48,000	,229
	Yüksek lisans	4	14,50	58,00		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	Lisans	36	21,90	788,50	21,500	,014*
	Yüksek lisans	4	7,88	31,50		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	Lisans	36	21,25	765,00	45,000	,169
	Yüksek lisans	4	13,75	55,00		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	Lisans	36	21,53	775,00	35,000	,067
	Yüksek lisans	4	11,25	45,00		
Genel toplam puan	Lisans	36	21,94	790,00	20,000	,019*
	Yüksek lisans	4	7,50	30,00		

*p<0,05;

Tablo 30 incelendiğinde; katılımcıların öğrenim durumu ile sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır ifadesinde lisans öğretmenler ile yüksek lisans öğretmenler

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=23,000$; $p(,014)<,05$). Katılımcıların öğrenim durumu ile her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır ifadesinde lisans öğretmenler ile yüksek lisans öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=21,000$; $p(,013)<,05$). Katılımcıların öğrenim durumu ile uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesinde lisans öğretmenler ile yüksek lisans öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=21,500$; $p(,014)<,05$). Katılımcıların öğrenim durumu ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin (ders) diğer ifadeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların toplam hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31. Toplam Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	X ²	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	1-5 yıl	15	15,70	9,795	,020*
	6-10 yıl	9	27,50		
	11-15 yıl	4	26,50		
	16-20 yıl	12	19,25		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	1-5 yıl	15	16,03	5,652	,130
	6-10 yıl	9	25,67		
	11-15 yıl	4	24,38		
	16-20 yıl	12	20,92		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	1-5 yıl	15	18,13	3,808	,283
	6-10 yıl	9	26,33		
	11-15 yıl	4	20,25		
	16-20 yıl	12	19,17		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	1-5 yıl	15	18,03	5,995	,112
	6-10 yıl	9	28,00		
	11-15 yıl	4	20,13		
	16-20 yıl	12	18,08		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	1-5 yıl	15	18,30	1,735	,629
	6-10 yıl	9	20,28		
	11-15 yıl	4	25,13		
	16-20 yıl	12	21,88		
	1-5 yıl	15	19,37	1,270	,736

Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	6-10 yıl	9	21,72		
	11-15 yıl	4	25,50		
	16-20 yıl	12	19,33		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	1-5 yıl	15	19,30	1,940	,585
	6-10 yıl	9	18,17		
	11-15 yıl	4	25,88		
	16-20 yıl	12	21,96		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	1-5 yıl	15	19,57	2,044	,563
	6-10 yıl	9	22,50		
	11-15 yıl	4	26,00		
	16-20 yıl	12	18,33		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	1-5 yıl	15	19,53	10,907	,012*
	6-10 yıl	9	27,67		
	11-15 yıl	4	28,50		
	16-20 yıl	12	13,67		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	1-5 yıl	15	18,43	6,830	,078
	6-10 yıl	9	24,17		
	11-15 yıl	4	30,50		
	16-20 yıl	12	17,00		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	1-5 yıl	15	17,63	8,297	,040*
	6-10 yıl	9	27,61		
	11-15 yıl	4	27,13		
	16-20 yıl	12	16,54		
Genel toplam puan	1-5 yıl	15	17,33	7,192	,066
	6-10 yıl	9	27,67		
	11-15 yıl	4	27,50		
	16-20 yıl	12	16,75		

*p<0,05;

Tablo 31 incelendiğinde; katılımcıların toplam hizmet süresi ile temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=9,795;p(,020)<,05$). Katılımcıların toplam hizmet süresi ile uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=10,907;p(,012)<,05$). Katılımcıların toplam hizmet süresi ile sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($X^2=8,297;p(,040)<,05$). Katılımcıların toplam hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Katılımcıların toplam hizmet süresi ile farklılık olan ifadelerinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32. Toplam Hizmet Süresi İle Fark Bulunan İfadelerinin Mann-Whitney U Testi Sunucu

Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
1-5 yıl	15	9,90	148,50	28,500	,007
6-10 yıl	9	16,83	151,50		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.					
6-10 yıl	9	15,06	135,50	17,500	,006*
16-20 yıl	12	7,96	95,50		
11-15 yıl	4	13,00	52,00	6,000	,018*
16-20 yıl	12	7,00	84,00		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır					
1-5 yıl	15	10,30	154,50	34,500	,030*
6-10 yıl	9	16,17	145,50		
6-10 yıl	9	14,39	129,50	23,500	,016*
16-20 yıl	12	8,46	101,50		

* $p < 0,05$;

Tablo 32 incelendiğinde toplam hizmet süresi 1-5 yıl çalışanlar ile 6-10 yıl çalışanların temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=28,500;p(,007)<,01$). Toplam hizmet süresi 6-10 yıl çalışanlar ile 16-20 yıl çalışanların uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=17,500;p(,006)<,01$). Toplam hizmet süresi 11-15 yıl çalışanlar ile 16-20 yıl çalışanların uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=6,000;p(,018)<,05$). Toplam hizmet süresi 1-5 yıl çalışanlar ile 6-10 yıl çalışanların sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=34,500;p(,030)<,05$). Toplam hizmet süresi 6-10 yıl çalışanlar ile 16-20 yıl çalışanların sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=23,500;p(,016)<,05$).

Katılımcıların bu kurumda hizmet süresine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerinin Mann-Whitney U testi Tablo 33’de sunulmuştur.

Tablo 33. Bu Kurumda Hizmet Süresine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	10 yıl ve altı	27	19,28	520,50	142,500	,258
	11 yıl ve üstü	13	23,04	299,50		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	10 yıl ve altı	27	19,89	537,00	159,000	,589
	11 yıl ve üstü	13	21,77	283,00		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	10 yıl ve altı	27	21,33	576,00	153,000	,465
	11 yıl ve üstü	13	18,77	244,00		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	10 yıl ve altı	27	21,39	577,50	151,500	,443
	11 yıl ve üstü	13	18,65	242,50		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	10 yıl ve altı	27	21,33	576,00	153,000	,457
	11 yıl ve üstü	13	18,77	244,00		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	10 yıl ve altı	27	19,46	525,50	147,500	,383
	11 yıl ve üstü	13	22,65	294,50		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	10 yıl ve altı	27	20,85	563,00	166,000	,759
	11 yıl ve üstü	13	19,77	257,00		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	10 yıl ve altı	27	19,76	533,50	155,500	,521
	11 yıl ve üstü	13	22,04	286,50		

Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	10 yıl ve 27 altı	21,48	580,00	149,000	,411
	11 yıl ve 13 üstü	18,46	240,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	10 yıl ve 27 altı	20,61	556,50	172,500	,922
	11 yıl ve 13 üstü	20,27	263,50		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	10 yıl ve 27 altı	19,91	537,50	159,500	,612
	11 yıl ve 13 üstü	21,73	282,50		
Genel toplam puan	10 yıl ve 27 altı	20,57	555,50	173,500	,954
	11 yıl ve 13 üstü	20,35	264,50		

Tablo 33 incelendiğinde; katılımcıların bu kurumda hizmet süresi ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların haftalık çalışma saatine göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Mann-Whitney U testi Tablo 34’de sunulmuştur.

Tablo 34. Haftalık Çalışma Saatine Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Mann-Whitney U Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	<20	27	22,94	619,50	109,500	,024*
	>=21	13	15,42	200,50		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	<20	27	22,15	598,00	131,000	,145
	>=21	13	17,08	222,00		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	<20	27	22,91	618,50	110,500	,035*

	>=21	13	15,50	201,50		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	<20	27	22,67	612,00	117,000	,061
	>=21	13	16,00	208,00		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	<20	27	21,70	586,00	143,000	,283
	>=21	13	18,00	234,00		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	<20	27	23,87	644,50	84,500	,005*
	>=21	13	13,50	175,50		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	<20	27	20,22	546,00	168,000	,808
	>=21	13	21,08	274,00		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	<20	27	22,43	605,50	123,500	,095
	>=21	13	16,50	214,50		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	<20	27	23,37	631,00	98,000	,016*
	>=21	13	14,54	189,00		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	<20	27	22,39	604,50	124,500	,096
	>=21	13	16,58	215,50		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	<20	27	23,31	629,50	99,500	,016*
	>=21	13	14,65	190,50		
Genel toplam puan	<20	27	24,17	652,50	76,500	,004*
	>=21	13	12,88	167,50		

*p<0,05;

Tablo 34 incelendiğinde; katılımcıların haftalık çalışma saati ile temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=109,500;p(,024)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=110,500;p(,035)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=84,500;p(,005)<,05). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

saptanmıştır ($U=98,000;p(,016)<,05$). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=99,500;p(,016)<,05$). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) genel toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($U=76,500;p(,004)<,05$). Katılımcıların haftalık çalışma saati ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Okuldaki öğretmen sayısına göre Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) ifadelerin Kruskal-Wallis testi Tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 35. Okuldaki Öğretmen Sayısına Göre Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatların Yeterliklere İlişkin (Ders) Kruskal-Wallis Testi

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerine ilişkin öğretmenin (Ders)		N	Sıra ortalama	X ²	p
Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.	<30	17	18,03	3,713	,156
	30-50	12	25,00		
	>50	11	19,41		
Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir	<30	17	19,47	,322	,851
	30-50	12	20,92		
	>50	11	21,64		
Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir	<30	17	18,03	1,670	,434
	30-50	12	22,25		
	>50	11	22,41		
Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	<30	17	17,26	4,952	,084
	30-50	12	26,00		
	>50	11	19,50		
Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır	<30	17	16,24	6,730	,035*
	30-50	12	21,08		
	>50	11	26,45		
Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır	<30	17	16,50	4,035	,133
	30-50	12	23,33		

	>50	11	23,59		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır ve geliştirilir.	<30	17	20,62	,548	,760
	30-50	12	18,88		
	>50	11	22,09		
Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir	<30	17	19,79	,155	,925
	30-50	12	21,33		
	>50	11	20,68		
Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.	<30	17	18,76	,797	,671
	30-50	12	22,25		
	>50	11	21,27		
Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır	<30	17	17,62	2,844	,241
	30-50	12	24,17		
	>50	11	20,95		
Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır	<30	17	18,62	1,086	,581
	30-50	12	22,75		
	>50	11	20,95		
Genel toplam puan	<30	17	16,59	3,479	,176
	30-50	12	24,29		
	>50	11	22,41		

Tablo 35 incelendiğinde; katılımcıların okulundaki öğretmen sayısı ile bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır ifadesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($X^2=6,730;p(,035)<,05$). Katılımcıların okulundaki öğretmen sayısı ile Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders) diğer ifadeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Katılımcıların bu kurumda hizmet süresi ile bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır ifadesinin hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için gruplar arasında Mann-Whitney U testi sonucu tablo 36'de sunulmuştur.

Tablo 36. Okuldaki Öğretmen Sayısı İle Sınıfta Geçen Derslere Adaptasyonu Arttırmaktadır İfadesinin Mann-Whitney U Testi Sunucu

Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır	N	Sıra ortalama	Sıra toplamı	U	p
<30	17	11,62	197,50	44,500	,008*
>50	11	18,95	208,50		

*p<,05;

Tablo 36 incelendiğinde okulda öğretmen sayısı 30'dan az olan okul ile öğretmen sayısı 50'den çok olan okulların bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır ifadesinin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır (U=44,500;p(,008)<,05).

4. SONUÇ

Türk eğitim sisteminde görsel sanatlar ve yeterliklerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada; görsel sanatlar eğitiminin öğrenci kazanımları, program yeterlikleri açısından amaca yeterli olduğu tespit edilirken, Resim-iş dersi saati ve sınıf ortamının ve sınıfta bulunan eğitim materyallerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca eğitim programında görsel sanatlar derslerine ayrılan zamanın yetersiz olduğu ve zaman yetersizliğinden dolayı müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamak, öğretmenler tarafından yapılacak olan bireysel farklılık ve yeteneği öne çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Görsel sanatlar eğitimi bireye, hayal dünyasını, duygu ve düşünceleri sanat yoluyla ifade edilebilme, yorumlama bilgisi ve yetisi kazandırmakta, farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlamaktadır. Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlamakta, eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirmekte, öğrencinin diğer derslere adaptasyonunu sağlamaktadır. Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılmaktadır, fakat mevcut ders saati ve sınıf ortamının yeterli olmaması ile zaman yetersizliğinden dolayı müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamak, bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamakta olduğu tespit edilmiştir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmektedir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlidir. Bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmaktadır (Görsel Sanatlar Eğitim Programı, 2018).

4.2. İkinci Alt Problemlere Yönelik Sonuçlar

Görsel sanatlar eğitimi; öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini, bu yolla da öğrendiklerinin kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Öğrenciyi tek düzeylikten

kurtarıp dersi daha çekici hale getirerek, öğrencilerin beyin aktivitelerinin ve iç dünyalarının zenginleşmesini, yaratıcılıklarının ön plana çıkmasını, öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisinin kazanılmasını sağlamakta, öğrencilerin görsel zekâ algılarını geliştirerek, öğrencide gördüğünü yorumlama ve aklında canlandırmasını sağlayarak, eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir. Görsel sanatlar eğitimi ayrıca; öğrencilerin ince kas ve el becerilerinin gelişmesini de sağlamaktadır.

Görsel sanatlar eğitiminin sağlıklı bir şekilde işlenmesi öncelikle öğretmen; gözlem yaparak yetenekli öğrencileri keşfedip onları yönlendirmeli ve cesaretlendirmedir. Öğretmen, görsel sanatlar dersinin sadece biçimlendirmeye dayalı bir ders olmadığı anlayışından hareketle öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini, edindiği bilgi ve becerileri hem yazılı hem de sözel olarak ifade edebilmeleri sağlanması gerekmektedir (Görsel Sanatlar Eğitim Programı, 2018).

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

Görsel sanatlar eğitimi her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır. Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılmaktadır. Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilmekte, bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir. Görsel sanatlar eğitimi ile her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilerek öğrencinin keşfederek öğrenmesi sağlanmakta, bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırılmakta, öğrenciye farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır.

Görsel sanatlar eğitimi bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir (Görsel Sanatlar Eğitim Programı, 2018).

Görsel sanatlar eğitiminde öğrencilerin bireysel farklılıklarını ön plana çıkartmak için öğrenci özellikleri dikkate alınmalı ve öğrencilerin bu özelliklerine göre planlamanın yapılması gerekmektedir. Bu yolla öğrencilerin yaratıcıları ortaya çıkartılarak öğrencilerin diğer derslere adaptasyonu sağlanabilir.

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrenci gözlemlerine önem vermeleri ve ders anlatım planlarını bu doğrultuda hazırlamaları gerekmektedir. Görsel sanatlar

öğretmeni bu dersi sadece biçimsel olarak düşünmemeli, öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri ders ortamı hazırlamalıdır.

Mevcut eğitim programında Görsel sanatlar dersi için ayrılan zamanın artırılması görsel sanatlar derslerinin kazanımlarının etkin bir şekilde öğrenciye aktarılmasını sağlayacaktır. Görsel sanatlar derslerinin işlenmesi sırasında eksik olan araç gereç ve tesislerdeki eksiklerin kapatılması dersin etkin işlenebilmesi için gereklidir. Okullarda görsel sanatlar dersinin işlenebilmesi için atölyeler kurulması bu dersin işlenmesini ve kazanımlar açısından gereklidir.

KAYNAKÇA

- Alakuş, A. O. (2003). İlköğretim Çağındaki Bireyler Bakımından Sanat Eğitiminin Gerekliliği, *e-sosder (Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi)*, 4, 1-9.
- Alakuş, A. O. (2003). Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü, *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 233-245.
- Ayaydın, A. (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Sınıf Yönetimi: Bir Nitel Araştırma Örneği, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 61-80.
- Başbuğ, F. Başbuğ, Z. (2016). Görsel Sanatlar Eğitimi Üzerine Notlar, *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(18), 74-98.
- Batu, B. (2014). Sanat Yapıtı Eleştirisinde Karşılaşılan Sıkıntılar ve Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemi. *Art-e Sanat Dergisi*, 7(13), 114-128.
- Boydaş, N. (2004). *Sanat Eleştirisine Giriş*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Çoban, P. B. (2007). *1999-2006 Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim İş Öğretmenliği Lisans Programı Niteliklerinin Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Mesleki Resim Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Gençaydın, Z. (2002). Sanat Eğitimcisi Yetiştirmede G.E.F. Resim-İş Bölümünün Yeri ve Bugünkü Durumu. Gazi Üniversitesi 1."Sanat Eğitimi Sempozyumu". Ankara, 25- 30.
- İldanlı, D. (2010). *İlköğretim Okullarının II. Kademesinde Görsel Sanatlar Dersi Haftalık Ders Saati Süresinin Yeterliliğinin Araştırılması*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.
- Karasar, N. (2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım A.Ş. Ankara
- Kırıoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kutluer, G. (2015). Gelişim Süreçlerinde Çocuk Resminin Yeri, *EKEV Akademi Dergisi* 19(63), 403-410.
- Mercin, L. Alakuş, A. O. (2007). Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği, *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 9, 14-20

- Özsoy, V. (2015). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- San, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim*. Ankara: Ütopya Yayıncılık
- San, İ. (2010). *Sanat Eğitimi Kuramları* (3.baskı), Ankara: Ütopya Yayıncılık
- Şahan, M. (2005), *Müze ve Eğitim*, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Isparta.
- Uçan, Ali (2002). *Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar*. Gazi Üniversitesi “1. Sanat Eğitimi Sempozyumu.” Ankara, s.1-23.
- Yalur, R. (2014). *1990-2013 Yılları Arasında Afiş ve Sosyal Afişlerin Grafik Tasarım ve Teknolojik Açıdan İncelenmesi*, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Anasanat Dalı, İstanbul
- Yıldırım, A. (2012), *Müzecilik Faaliyetlerinde Bilgi Teknolojilerinin Kullanılması: Topkapı Sarayı Müzesi Örneği ve Dünya Müzelerindeki Uygulamalar*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Topkapı Sarayı Müze Müdürlüğü, İstanbul.
- Yılmaz, K. Şeker, M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.

Ek 1. Anket Formu

Değerli Katılımcı;

Bu anket formu “Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterlikleri” isimli akademik bir çalışmada kullanılacaktır. Vereceğiniz doğru ve içten cevaplar akademik çalışmanın değerini artıracak ve çalışma amacı dışında kullanılmayacaktır. Kişisel bilgilerinizi anket formuna yazmayınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ali ŞAHİN

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz Bay ( ) Bayan ( )
2. Yaşınız .....
3. Medeni Haliniz Bekâr ( ) Evli ( )
4. Öğrenim Durumunuz Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
5. Kurumdaki Unvanınız Öğretmen ( ) Müdür Yardımcısı ( ) Müdür ( )
6. Branşınız
7. Toplam Hizmet Süreniz 1-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 16-20 ( )
8. Bu Kurumdaki Hizmet Süreniz 1-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 16-20 ( )
9. Haftalık Çalışma Süreniz ..... saat
10. Okulunuzdaki Öğretmen Sayısı .....

Türk Eğitim Sisteminde Görsel Sanatlar ve Yeterliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Soru No.	Türk Eğitim Sisteminde Görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğrenci)	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her Zaman
1.	Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrendiklerini kalıcı hale getirmektedir.					
2.	Öğrencileri tek düzeylikten kurtarıp dersi daha çekici hale getirmektedir					
3.	Öğrencilerin mevcut müfredat yoğunluğundan uzaklaşıp bilişsel olarak dinlenmesini ve öğrenmeye hazır hale gelmesini sağlar					
4.	Öğrencilerin görsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar					
5.	Öğrencilerin bilişsel zeka algılarını geliştirmesini sağlar					
5.	Öğrencilerin iç dünyasını zenginleştirip yaratıcılıklarını ön plana çıkarır					
6.	Öğrencide düşünüp karar verme ve ortaya çıkarma becerisi kazandırır					

7.	Öğrencide gördüğünü yorumlama ve akılda canlandırmasını sağlar					
8.	Eğlenme ve öğrenmeyi aynı anda gerçekleştirmektedir					
9.	Öğrencilerin ince kas ve el becerilerini geliştirmektedir					
10.	Öğrencinin beyin aktivitelerini geliştirmesine yardımcı olup yaratıcılığı ön plana çıkarmasını sağlar					

Soru No.	Türk Eğitim Sisteminde Görsel sanatlar ve yeterlikleri (Öğretmen)	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her Zaman
1.	Sanat eğitiminde birey, sanat eserini duygular yoluyla olduğu kadar duyular aracılığıyla da deneyimlediği için somutlaştırma yeteneğini geliştirir					
2.	Bireyde hayal dünyasının, duyu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, yorumlandığı bilgisi ve yetisi kazandırır					
3.	Öğrenilenlerin değerlendirilmesi bireysel olarak gerekli yönlendirmeler ile yapılır					
4.	Zaman yetersizliğinden dolayı Müfredatta belirlenen ders kazanımlarını uygulamakta zorlanıyorum					
5.	Zaman yetersizliğinden bireysel farklılık ve yeteneği ön plana çıkarmada gerekli planlama ve yönlendirme yapılamamaktadır					
6.	Müfredat kapsamı yeterli değildir					
7.	Diğer derslere adaptasyonu sağlamak konusunda sorunlar yaşanmamaktadır					
8.	Farklı bakış açısı kazandırdığı için bireysel yetenekleri ön plana çıkarıp tanıma ve yönlendirme de kolaylık sağlar					
9.	Mevcut ders saati ve sınıf ortamı yeterli değildir					
10.	Kullanılan materyal (boya, fırça, tual vb.) için atölye ortamı Öğrencide hazır bulunuşluluğu sağlar					

Soru No.	Türk Eğitim Sisteminde Görsel sanatlar ve yeterlikleri (Ders)	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her Zaman
1.	Temel sanat bilgileri öğrenciye, yetenek düzeyine ve yaş grubuna paralel olarak kazandırılır.					
2.	Uygulamada iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilerek el-göz-düşünce koordinasyonu geliştirilir ve bilgiler somutlaştığı için daha kolay öğrenilmektedir					
3.	Keşfederek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir					
4.	Sınıfta geçen derslere adaptasyonu arttırmaktadır.					
5.	Bireysel öğrenme ve ekiple çalışma becerilerini kazandırır					
6.	Her yaşın gelişim düzeyine uygun değişik uygulamalar ve teknikler ile uygulaması kolaydır					
7.	Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı ortaya çıkarılır					

8	Her çocuğun yaratıcı yönü ve ilgi alanı geliştirilir					
9.	Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutularak çalışmalar yapılır.					
10.	Farklı bakış açısı kazandırdığı için genel başarı artmaktadır					
11.	Sonraki dersler için öğrencinin hazır buluşluğu artmaktadır					

